

HUITTISTEN SEURAKUNNAN DIAKONISEN PERHETYÖN KEHITTÄMINEN

Laitala Jaana & Marjamäki-

Rissanen Petra

Opinnäytetyö, syksy 2014

Diakonia Ammattikorkeakoulu

Pieksämäki

Sosiaalialan koulutusohjelma

Sosionomi (AMK) + diakonian

virkakelpoisuus

TIIVISTELMÄ

Laitala, Jaana & Marjamäki-Rissanen, Petra. Diakonisen perhetyön kehittäminen Huittisissa. Diak Itä, Pieksämäki. Syksy 2014, 41 s. 3 liitettä. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. Diakonisen sosiaalityön suuntautumisvaihtoehto, sosionomi (amk) + diakonin virkakelpoisuus.

Opinnäytetyön tavoitteena oli kehittää diakonista perhetyötä Huittisten seurakunnassa. Tavoitteenamme oli löytää yhdessä seurakunnan diakonia- ja perhetyöntekijöiden kanssa sellaisia työmuotoja, joista on helppo lähteä liikkeelle. Tavoitteenamme oli myös jossain määrin kartoittaa työntekijöiden resurssit, että kehittämissuunnitelma ja resurssit voisivat kohdata parhaalla mahdollisella tavalla toisensa.

Päämääränämme oli tarpeellisen tiedon saaminen diakonisen perhetyön erilaisista työmuodoista ja mahdollisuuksista Huittisten seurakunnan perhetyöstä vastaaville työntekijöille, sekä diakoneille että lapsi- ja perhetyöntekijöille. Projektimme oli kehittämispainotteinen työ, jonka materiaali kerättiin sähköpostihaastattelun avulla kevään 2014 aikana. 14 erikokoiseen, eri puolilla Suomea olevaan seurakuntaan lähetettiin perhetyöstä vastaavalle diakonille haastattelukysymykset diakonisesta perhetyöstä ja sen muodoista. Vastauksia saatiin 8 seurakunnasta. Tämän lisäksi keskusteltiin asiasta myös muiden lähellä olevien seurakuntien perhetyöstä vastaavien diakoniatyöntekijöiden kanssa ja järjestimme Huittisten seurakunnassa kaksi yhteispalaveria seurakunnan diakonien, lapsi- ja perhetyöntekijöiden ja kirkkoherran kanssa.

Haastatteluvastauksista oli selkeästi luettavissa, että leirityö, erilaiset retket ja tapahtumat ovat suosittuja ja paljon käytettyjä työmuotoja sekä diakonisen että muun seurakunnallisen perhetyön parissa. Lähes jokaisesta vastauslomakkeesta löytyi yhtenä tärkeimmistä juuri leirityö. Lisäksi vastauksista oli huomattavissa myös avustustyön ja kotikäyntien tärkeys ja tarve.

Koska Huittisten seurakunnassa tehdään jo jonkin verran diakonista perhetyötä lapsi- ja perhetyön nimissä, johtopäätöksemme onkin, että diakonien kannattaisi ensisijaisesti lähteä mukaan jo olemassa olevaan toimintaan. Päästäkseen vaivattomasti sisälle toimintaan, olisi ensisijaisen tärkeää ottaa selvää, milloin suunnittelupalaverit ovat ja mennä mukaan. On tärkeää päästä antamaan oma näkökulmansa ja omat ideansa käyttöön jo suunnitteluvaiheessa, ja jakamaan vastuu kentällä lapsi- ja perhetyöntekijöiden kanssa.

Diakonisen perhetyön keskeinen tavoite on vanhemmuuden tukeminen lasten kasvatuksessa sekä lasten hyvinvoinnin turvaaminen. Diakoninen perhetyö on vielä suhteellisen uusi työmuoto, ja sen kehittäminen tulevaisuudessa on tärkeää. Koemme aiheemme yhteiskunnallisesti tärkeäksi ja hyödylliseksi, mahdollistaahan se perhetyölle yhden tukimuodon lisää

Asiasanat: Perhe, perhetyö, diakoninen perhetyö

ABSTRACT

Laitala, Jaana & Marjamäki-Rissanen, Petra. Developing Diaconal Family work in Huittinen parish of Evangelical – Lutheran church. xx p, 3 appendices. Language: Finnish. Pieksämäki. Autumn 2014.

Diaconial University of Applied Sciences. Degree Program in Social Services, Option in Diaconal Social Work. Degree: Bachelor of Social Services.

The purpose of this thesis was to develop the diaconal family work in the parish of Huittinen. One of the main objectives was to find out such work methods which would help the diaconal workers to start working on their cases. This was done with cooperation with the diaconal workers and family workers. In addition, the aim was to survey the resources of the workers in order to integrate the development plan and the resources in the best way possible.

The goal was also to collect the needed information on various forms of diaconal family work methods and possibilities in the diaconal _ family work for the heads of the family work, deacons and child_ and family workers in the parish of Huittinen. The material for the developing project was collected by interviewing deacons responsible for family work by e-mail during the spring 2014. The questions were sent to 14 parishes of different sizes and locations. Eight parishes answered to the questions. In addition to the e-mail interviews, the developing project was discussed with the deacons responsible for the family work in the neighbouring parishes. Two meetings were also arranged with the deacons, child and family workers and the Vicar of the parish of Huittinen.

The answers show that different camps, excursions and events organized by the parish are popular work methods and widely used. According to the results, camps are one of the most significant work methods. The results also showed the importance and need for additional aid and home visits.

As diaconal family work has already been done inside the child and family work to some extent, it is recommended that deacons take part in the existing activities. In order to start the diaconal family work it is of utmost importance to find out when the meetings are held and take part in them. It is important for the deacons to tell their own points of view and ideas at the planning stage and share the responsibilities with the child and family workers in practice.

The main objective of diaconal family work is to support parenthood and by doing so to secure the welfare of children. However, the diaconal family work is a relatively new form of work and developing it is very important in the near future. As a result, it was found out that diaconal family work is a very beneficial support form for the families and it is socially important and useful and can be regarded as an extra support form for the families.

Keywords: Family, family work, diaconal family work

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	6
2 PERHE	8
2.1 Perheen määritelmä	8
2.2 Kristillinen perhekäsitys	9
2.3 Perheen merkitys	10
2.4 Perheen ja vanhemmuuden tukeminen	11
3 PERHETYÖ	12
3.1 Perhetyön tavoite	14
3.2 Perhetyön organisointi	15
4 PERHETYÖ SEURAKUNNASSA	15
4.1 Kirkon lapsi- ja perhetyön lähtökohdat ja päämäärä	15
4.2 Kirkon perhetyön neljä ikkunaa	17
4.3 Työkaluja perhetyöhön	18
4.4 Diakonisen perhetyön historiaa	19
5 DIAKONINEN PERHETYÖ	20
5.1 Diakoniatyö ja sitä ohjaavat arvot	20
5.2 Perheen tukeminen diakoniatyössä	21
5.3 Lapsidiakonian tavoite	23
5.4 Perhe- ja lapsidiakonia	24
5.5 Lapsidiakonia seurakunnan työmuodoissa	25
6 AIEMPIÄ KEHITTÄMISTÖITÄ JA TUTKIMUKSIA PERHETYÖSTÄ	27
7 KEHITTÄMISPROSESSIN TAVOITTEET	29
7.1 Opinnäytetyöntekijöiden tavoitteet	29
7.2 Seurakunnan työntekijöiden tavoitteet	30
8 KEHITTÄMISPROSESSIN TOTEUTUS	30
8.1 Huittisten seurakunta	30
8.2 Lähtökohdat	31
8.3 Palaverit Huittisissa	33
8.3.1 Työntekijöiden palaveri 1	34
8.3.2 Työntekijöiden palaveri 2	34

8.3.3 Työntekijöiden palaveri 3	35
8.4 Aineiston analyysi	36
9 KEHITTÄMISTYÖN TULOSTEN YHTEENVETOA	36
9.1 Sähköpostikyselyt.....	37
9.2 Yhteenveto.....	39
9.3 Yhteistyö muiden tahojen kanssa	41
9.4 Diakonisen perhetyön kehittäminen	41
10 JOHTOPÄÄTÖKSET	42
10.1 Diakonisen perhetyön toteutuminen.....	44
10.2 Jatkotutkimusaiheet	45
11 POHDINTA	46
11.1 Opinnäytetyön luotettavuus ja eettisyys.....	46
11.2 Ammatillinen kasvu ja omat kokemukset	47
13 LIITTEET	53

1 JOHDANTO

Vanhempana toimimisen edellytykset ovat muuttuneet yhteiskunnallisen murroksen myötä. Vaikka uusi toiminta- ja kulttuuriympäristö on luonut perheille ja sen jäsenille uusia mahdollisuuksia, muutokset ovat tuoneet vaatimuksia ja stressitekijöitä. Työelämän muutokset heijastuvat vanhemmuuteen, perhe-elämään ja vanhemman ja lapsen väliseen suhteeseen. Jos vanhemmat uupuvat työssä ja hermot ovat kireällä, ei aikaa ja voimia riitä vanhemmuuteen. Muita vanhemmuuteen vaikuttavia tekijöitä tänä päivänä on sosiaalisten verkostojen mureneminen. Tukea ja neuvoja arjen ongelmiin ei löydy läheltä. Myös perherakenteiden muutokset, avioerot ja perheiden moninaistuminen luovat haasteita perhe-elämälle. (Rönkä & Kinnunen (toim.) 2002, 4-5.) Päähteet, väkivalta ja ravinnottomuus ovat asioita, jotka vaikuttavat lapsen kehitykseen välittömästi. Jos (lapsen) perheessä on turvattomuutta, siihen on puututtava tavalla tai toisella.

Perhetyö on yhteiskunnassamme ajankohtainen aihe, koska lasten huostaanotot ja erilaiset tukitoimet ovat lisääntyneet. Perhetyön kehittämällä ja varhaisella puuttumisella ehkäistään perheiden syrjäytymistä ja pystytään vähentämään perheen sisäisiä ongelmia ja pahoinvointia. Seurakunnilla on tärkeä tehtävä tukea perheitä ja toteuttaa diakonista perhetyötä. Seurakunnan työntekijöiden tulee kulkea erityisesti niiden perheiden ja lasten rinnalla, joissa hätä ja avun tarve on suurin. Diakonisen perhetyön keskeinen tavoite on vanhemmuuden tukeminen lasten kasvatuksessa, sekä lasten hyvinvoinnin turvaaminen. Diakoninen perhetyö on vielä uusi työmuoto ja sen kehittäminen tulevaisuudessa on tärkeää.

Diakonisen perhetyön kehittäminen on opinnäytetyön aiheena mielenkiintoinen ja tärkeä, sillä perheisiin suunnattu työ, jos mikä, on elämään panostamista. Opastamalla, tukemalla ja auttamalla niin nuoria kuin vanhempiakin perheitä heidän elämässään ja arjessaan voidaan tukea perheen kasvua perheeksi, äidiksi ja isäksi, perheen keulahahmoiksi, auktoriteeteiksi. Kun perhe löytää rakkauden ja tarpeellisten rajojen tasapainon, vältytään myöhäisemmässä vaiheessa monelta vaikealta asialta.

Opinnäytetyössämme lähdimme kehittämään diakonista perhetyötä Huittisissa yhdessä seurakunnan työntekijöiden, diakonien ja lapsityön ohjaajan kanssa. Päädyimme selvittämään aluksi seurakunnan työntekijöiden toiveiden kautta työmuotoja, jotka olisivat sopivimpia juuri Huittisten seurakunnalle ja siellä tehtävälle perhetyölle ja sen resursseille. Sen lisäksi lähestyimme myös erikokoisten seurakuntien diakoniatyöntekijöitä sähköpostitse lomakekyselyllä, jonka avulla kartoitimme, kuinka perhetyötä eri seurakunnissa tehdään. Kyselyn avulla selvitimme jo hyväksi koettuja työmuotoja perheiden parissa ja pohdimme, olisiko niistä joku suoraan tai jollain lailla kehitettynä siirrettävissä Huittisiin. Koottuamme vastaukset esitimme ja havainnoimme ne alustavasti Huittisten seurakunnan työntekijöille. Koska diakonisesta perhetyöstä oli saatavilla vähän kirjallisuutta ja teoretietoa, hyödynsimme lähteinä myös perhetyön- ja kasvatustieteen kirjallisuutta.

Aiheemme on yhteiskunnallisesti tärkeä ja hyödyllinen, koska se mahdollistaa perhetyölle yhden tukimuodon lisää. Seurakunnissa perhetyötä toteuttaessa on huomioitava laajat yhteistyöverkostot ja pyrittävä jakamaan resursseja kunnan ja yksityisten järjestöjen työntekijöiden kanssa.

2 PERHE

Mikä perhe oikeastaan on? Sille on haettu kattavaa määritelmää jo vuosikymmenten ajan. Joidenkin mielestä perhesuhteen statuksen saaminen edellyttää avioliittoa sekä vanhemman ja lapsen välistä suhdetta. Perheen määrittely ei ole kuitenkaan yksinkertaista vaan lukemattomien erilaisten perhevariaatioiden sekametelisoppa. (Helminen 2006, 16.) Perhettä on oikeastaan mahdotonta määritellä. Tuomme esille tämän tutkimuksen kannalta olennaisia määritelmiä.

2.1 Perheen määritelmä

Perheeksi määritellään yhdessä asuvat avio- tai avoliitossa olevat tai parisuhteensa rekisteröineet henkilöt ja heidän lapsensa, jompikumpi vanhemmista lapsineen sekä avio- ja avopuolisot sekä parisuhteensa rekisteröineet henkilöt, joilla ei ole lapsia (Tilastokeskus 2013). Perheen määrittelemineen on käynyt viime aikoina yhä haasteellisemmaksi, koska perheet ovat moninaistuneet. Esimerkiksi lapsilla saattaa olla useita perheitä, jos vanhemmat ovat eronneet ja muodostaneet tahoillaan uudet perheet. Lisäksi lapsella saattaa olla vielä tukiperhe, jossa hän viettää lyhyitä ajanjaksoja.

On todettu, että perhe on kriisissä. Avioerojen määrä on kasvanut ja avioliittoinstituution merkitys on vähentynyt. Uusia perhemuotoja on syntynyt jatkuvasti ja perhe ja yksilöiden muu elämä on jännitteisessä suhteessa. Perinteisellä lapsiperheellä tarkoitetaan ns. ydinperhettä, johon kuuluu isä, äiti ja yksi tai useampi yhteinen lapsi, joka perustuu avo- tai avioliittoon. Yksinhuoltajaperheellä tarkoitetaan perhettä, jossa on yksi huoltaja yhden tai useamman lapsen kanssa. Uusperheellä tarkoitetaan perhettä, jossa on yksi tai useampi lapsi, jotka eivät ole kaikki molempien vanhempien yhteisiä. He voivat olla joko avo- tai avoliitossa. Lapseton perhe on perhe, jossa ei ole koskaan ollut lapsia tai perheen lapset ovat jo täysi-ikäisiä (Sipiläinen & Ylä-Soinimäki 1993, 9).

Ajattelemme perhettä muuttavana. Sitä ei voida kuitenkaan kuvata kaavana. Kun kysytään, ketkä kuuluvat perheeseen, ei niinkään ajatella perhettä yleisesti, vaan jokainen ajattelee omaa perhettään. Ihminen itse määrittelee perheensä. Näin ajatellen jokaisella

perheenjäsenelläkin voi olla omanlainen käsitys ja määrittely perheestään (Jallinoja 2000, 190–196; Uusimäki 2005, 7–10). Kaikesta tutkimuksellisesta tiedosta huolimatta perhe on olemassa oleva – se on koti, läheisiä ihmissuhteita, verisiteitä ja perheen eri sukupolvia. (Marin 1994, 19). Toisin sanoen perhe on yksikkö, jonka ympärille ihminen joko tiedostamatta tai tiedostaen vetää rajat suojatakseen sen olemassa oloa ja eloa.

2.2 Kristillinen perhekäsitys

Raamatun opetuksen mukaan mies ja nainen on luotu erilaisiksi sekä fyysisesti että emotionaalisesti. Luodessaan ihmiset, Jumala näki hyväksi tehdä heistä erilaisia, jotta he voisivat täydentää toisiaan ja heijastaa siten Jumalan luomistyön rikkautta. Luomistyössä Jumala antoi heille myös eri tehtävät. Esimerkiksi synnyttäminen annettiin vain naiselle. Samoin miehelle osoitettiin tehtävä huolehtia perheestään työnteolla. Niin kuin ei laivassakaan voi olla kahta kapteenia, ei perheessä voi olla kahta päätä, kahta johtajaa. Jumala osoitti perheen pään aseman vain toiselle osapuolelle: miehelle. Miehelle annettiin asema perheen päänä ja johtajana, ja naisen tuli tunnustaa tämä asema ja olla siten miehelle alamainen (1 Moos. 2:18, 1 Moos. 3:16). Miehen tehtävänä on huolehtia ja olla vastuussa perheestään sekä rakastaa vaimoaan "niin kuin Kristuskin rakasti seurakuntaa ja antoi henkensä sen puolesta" (Ef. 5:25). Jumala siis kehottaa miehiä todelliseen sitoutuvaan ja uhrautuvaan rakkauteen vaimoaan kohtaan. Tarvittaessa miehen tulee olla valmis vaikka kuolemaan vaimonsa puolesta! Naisen tulee taas kunnioittaa miestään ja hänen on oltava tälle alamainen (Ef. 5:24).

Miehen tulee siis rakastaa vaimoaan ja pyrkiä aina vaimon ja perheen parhaaseen - jopa oman etunsa kustannuksella. Vaimon taas tulee kunnioittaa miestään ja suostua tämän tahtoon (Kol. 3:18–19). Jos mies rakastaa vaimoaan, hän ottaa toki vaimonsa tahdon huomioon, eli ei ole kysymys mistään diktatuurista vaan oikeudenmukaisesta johtamisesta. Eli on väärin, jos mies tekee niin kuin tykkää välittämättä patkääkään vaimonsa tahdosta. Kristillinen ajatus siitä, että mies on vaimon pää, on jotain muuta kuin se sorto ja mielivalta mitä esim. talebanit harrastivat. Perheen päänä oleminen ei ole tyrannimaista mielivaltaa, vaan Raamattu sanoo: "Miehet eläkää taidollisesti kukin vaimon kanssa, niin kuin heikomman astian kanssa, ja osoittakaa heille kunnioitusta, koska he

ovat elämän armon perillisiä niin kuin tekin; etteivät teidän rukouksenne estyisi" (1 Piet. 3:7).

Joidenkin mielestä Jumalan asettama perhemalli ei ole tasa-arvoinen. Mutta jos ajatellaan, mitä tasa-arvo oikeasti on, niin se tarkoittaa, että osapuolet ovat yhtä arvokkaita. Ja Raamatun antamassa mallissa molemmat ovat yhtä arvokkaita. Tehtävät vaan eivät ole samat.

Naiset eivät siis ole yhtään vähempiarvoisia kuin miehet, vaikka eivät voi toimia perheen päänä. Molemmat ovat yhtä arvokkaita ja Jumalalle rakkaita, vaikka Jumala ei ole tarkoittanut samoja tehtäviä molemmille. Kristillinen tasa-arvo on yhtä arvokkaina olemista ja Jumalalle yhtä rakkaina olemista.

Paavali antaa meille Efesolaiskirjeen 5. luvussa jakeissa 22–33 kristityn perheen mallin. Hän liittää perheen Kristuksen rakkauden kohteena olevaan seurakuntaan. Kysymys ei ole siinä niinkään verrata Kristuksen ja seurakunnan suhdetta aviopuolisoiden väliseen suhteeseen, vaan päinvastoin. Vain Kristukselle seurakunnassa alamaiset vaimot kykenevät olemaan miehilleen alamaisia. Ja vain Kristuksen anteeksiantavaa rakkautta saaneet ja siitä jatkuvasti elävät miehet voivat rakastaa vaimojaan. Kun Kristus-suhde katkeaa, kaikista parhaimmistakin opetuksistakaan ei ole mitään hyötyä, sillä voima niiden noudattamiseen perhe-elämässä puuttuu.

2.3 Perheen merkitys

Kun puhumme perheen merkityksestä, ajattelempa sitä ennen kaikkea lasten kasvun ja kasvatuksen paikkana, lapsen kotina (Pohjola 2005, 43). Kehittyäkseen lapsi tarvitsee tasapainoisen, luottavaisen, turvallisen ja vastavuoroisen kasvuympäristön. Kasvaakseen eheäksi lapsi tarvitsee vastavuoroisen ja ennakoitavan kasvuympäristön. Kasvuun ja perheen arkeen kuuluu toki myös välillä ennakoimattomuus ja arvaamattomuus. Parhaimmillaan ne muodostavat lapsen elämässä arjen sokerin ja suolan, sekä muut mausteet. Nykyään vanhemmat elävät arkeaan mitä moninaisimmissa perheissä, perheen, vapaa-ajan ja työn yhteensovittamisen järjestelyissä. (Helminen 2006, 15.)

Perhe on myös tärkeä yhteiskunnalle ja yksilölle itselleen. Turvallinen, terve ja tasapainoinen elämä alkaa perheestä ja vaikuttaa kokonaisuutena yhteiskuntaamme. Perheellä on merkitys yhteiskunnan jatkuvuuden kannalta. Perheisiin sijoittaminen on yhtä kuin sijoittaminen yhteiskuntaamme. (Väestöliitto 2007, 3.) Perheellä on suuri merkitys minikälaiseksi lapsen ja nuoren elinympäristö, sosiaaliset kanssakäymiset ja tulevaisuus muodostuvat. Perhe vaikuttaa lapsen ja nuoren ihmissuhteisiin, päihteiden käyttöön, koulutuksen ja ammatin valintaan sekä antaa kasvatusmallin.

2.4 Perheen ja vanhemmuuden tukeminen

Perheen tulee saada sille kuuluva arvostus ja tuki onhan se sekä aikuisen läheisin elämänalue että lapsen keskeisin kasvu ympäristö. Aikuisten läheisimpänä elämänalueena ja lapsen keskeisimpänä kasvu ympäristönä perheen tulee saada sille kuuluva tuki ja arvostus. Yhteiskuntapoliittisesti perheen tukeminen on vaikutuksiltaan henkisesti ja myös taloudellisesti kannattavaa. Inhimillisen perhepolitiikan toteutumiseen tulee tarvittaessa tunnustaa lasten ja vanhempien tarpeiden ensisijaisuus suhteessa taloudellisiin arvoihin. (Sipiläinen & Ylä-Soinimäki 1993, 18–19.)

Perheiden tukemisessa pääpaino on nykyisin asetettu ongelmien ennaltaehkäisyyn sekä niiden varhaiseen havaitsemiseen ja puuttumiseen. Työssä, jossa kohdataan lapsia, nuoria ja perheitä, on tuettava vastuullista vanhemmuutta. Työntekijän on asetuttava vanhempien kumppaniksi sekä pyrkiä edistämään lapsiperheiden arjen sujumista ja elämänhallintaa. Yhdessä vanhempien, lasten ja nuorten kanssa yritetään löytää avainkokemuksia, jotka antavat uskoa, toivoa ja voimaa sekä kannattelevat elämässä. Varhaiskasvatuksen alueella puhutaan kumppanuudesta. Kumppanuuden toteutumiseksi tarvitaan pohjaa vanhempien ja lapsen elämässä mukana olevien ammattilaisten sekä lähi-verkoston tasavertaiseen vuoropuheluun lapsen ja perheen parhaaksi. Kouluissa korostetaan perusopetuksessa lasten kokonaisvaltaista oppimista, joka sisältää oppimisen sosiaaliin ja tunteisiin. Perheet kutsutaan kumppaniksi myös koulujen toimintoihin. Evankelisluterilainen kirkko korostaa perhe-, lapsi- ja nuorisotyönsä lähtökohtana yhteisöllisyyttä ja osallisuutta. Hyvinvointi ja terveys ovat elämänmyönteisyyttä, eheyden tunnetta sekä elämän näkemistä mielekkäänä ja hallittavana. Ne ovat yhteydessä ihmisen sisäisiin tapahtumiin kuten myös ulkoiseen ympäristöön. (Helminen 2006, 10.)

Monen vanhemman elämä on pirstaleina, ja on vaikea saada mistään kiinni. On vaikeaa hahmottaa, kuinka nämä pirstaleet liittyvät toisiinsa. Tästä voi olla seuraus, että vanhemmalle syntyy kiireen tunne ja vaikeus keskittyä juuri sen hetkiseen asiaan. Lapselle voi tästä tulla tunne, että vanhempi on aina poissaoleva. Lapsella pitäisi olla koko lapsuuden ja nuoruuden ajan kokemusta, että hän saa liittyä turvallisesti muihin ihmisiin. (Mattila 2011, 123.)

Vanhemmuuden puutteet eivät johdu yleensä tiedottomuudesta. Vanhemman omassa itsessään olevat seikat vaikeuttavat sen näkemistä, mitä lapsi tarvitsee. Vaikeudet saattaa johtua myös ympäristöstä. Yhteisö heijastaa vanhemmalle odotuksia. Mitä hauraampi itsetunto vanhemmalla on, sitä vaikeampaa hänen on luottaa omaan arvostelukykyynsä ja tunteisiinsa ja toimia niiden mukaisesti. Kun työntekijä haluaa auttaa ja opastaa vanhempia, hänen kannattaa ottaa esille niitä seikkoja, joita lapsi tarvitsee. Parempi tarkastella asioita vanhemman kanssa siitä näkökulmasta, mitä lapsi tarvitsee kuin siitä miten vanhemmasta tehtäisiin parempi vanhempi. Vanhemmat, joilla on halua kasvaa vanhempina, ovat jo olemassa olevia voimavaroja. Voimavarat eivät tarkoita virheetöntä vanhemmuutta vaan tahtoa rakastaa lapsiaan ja huolehtia heistä ja heidän kasvustaan sekä rohkeutta katsoa omaa elämää silmiin. (Mattila 2011, 124.)

3 PERHETYÖ

Perhetyössä vaikuttavat sekä historialliset juuret että uudet käytännöt. Siinä on aina heijastunut yhteiskunnan sosiaali- ja perhepolitiikka. Katsottaessa menneeseen, yksi ensimmäisiä perhetyön muotoja oli kirkon vaivaishoito. Sen muotoutumiseen vaikuttivat 1800 – ja 1900- luvun taitteen kansalaisliikkeet. Yhteiskunnallisten kysymysten liittyminen perhe-elämään nostettiin esiin. 1920 – 1930 luvuilla elämäntavan malliksi vahvistui ydinperhemalli. Samoihin aikoihin sijoittuu perhetyön tuleminen koteihin. Perhetyö ammatillistui. Osa tehtävistä hoidetaan edelleen järjestöjen kautta, mutta sosiaalitoimen valtionjohtoisuuden takia muun hyväntekeväisyistyön merkitys on vähentynyt. (Vuori & Nätkin 2007, 10–12.)

Lastensuojelun perhetyö on kehittynyt viime vuosina ammattina ja toimintamuotona. Se on löytänyt paikkansa palvelujärjestelmässä. Perhetyötä voidaan ajatella välillisenä tai välittömänä. Välillisessä perhetyössä työ tai kotipalvelu kohdistuu perheeseen jonkun sen jäsenen kautta. Välittömässä perhetyössä perhe voi muodostua yhdestä tai useammasta jäsenestä joko sosiaalisin tai biologisin perustein. Asiakkaana on koko perhe tai yhteisö. Useimmiten perheen ajatellaan muodostuvan kahdesta eri sukupolvesta. Tärkeintä on, että nämä henkilöt asuvat ja jakavat arjen yhdessä. Heillä on keskinäinen emotionaalinen side toisiinsa. Nykyisin perhemalli ei ole enää yksiselitteinen, vaan perhetyyppeinä on uusperheitä, erityyppisten perheiden yhdistelmiä sekä yhdessä asumisen muotoja, joissa huolehditaan lapsista. (Uusimäki 2005, 31–32.)

Perhetyötä voidaan jaotella käsitteellisesti sen mukaan onko kyseessä perhepalvelu vai perhetyö. Kyse on perhetyöstä erityisesti silloin, kun perheeseen tehdään interventiota eli ulkopuoliset vaikuttavat tai puuttuvat perheen elämään tai toimintaan. Perhepalvelujen ja perhetyön erottaminen toisistaan on hankalaa, koska on vaikeaa määrittellä milloin perheen tilanne tai puuttumista tarvitseväksi niin itsensä kuin muidenkin näkökulmasta. (Uusimäki 2005, 32–33.)

Elämänkaariajattelu on tärkeä osa perhelähtöistä työskentelyä. Kaariajattelussa perhe nähdään muuttuvana, eivätkä perheet noudata elämänkaarensa välttämättä samaa järjestystä kuin toiset perheet. Sen jäsenten kasvun ja kehittymisen myötä perheen kehitysvaiheet muuttuvat. Elämänkaariajattelun avulla voidaan löytää kunkin hetken ja perheen jäsenen tuen tarve ja työskentely perheen kanssa. Perhettä saattaa helpottaa, kun se näkee tilanteensa osana pidempää elämän kulkua. (Rönkkö & Rytönen 2010, 117–118.)

Perhetyötä voidaan tehdä monenlaisilla menetelmillä eri toimintamuotoja apuna käyttäen. Kokonaisvaltainen ja yksiselitteinen perhetyön määrittely on haastavaa. Kun puhutaan ennalta ehkäisevästä perhetyöstä, sillä tarkoitetaan lapsiperheille järjestettävää suunnitelmallista, kokonaisvaltaista ja pitkäjänteistä tukemista. Perhettä autetaan sekä kokonaisuutena, mutta tarvittaessa vastataan myös perheenjäsenten yksilöllisiin tarpeisiin. Ennaltaehkäisevän perhetyön tärkeimpänä tehtävänä on perheiden elämänhallinnan ja omien voimavarojen käyttöönottamisen tukeminen vahvistaminen ja heidän arjensa. Voidaan puhua perhekuntoutustyöstä, avopalvelutyöstä, avohuollollisesta perhe-

työstä ja kenttätyöstä. Perhetyön eri toimintamuodot, sisältö, tavoitteet, tekijät ja organisointi vaihtelevat. (Sosiaaliportti. 25.10.2013.) Perhetyö voidaan jäsentää osaksi palvelujärjestelmää, jolloin se voi olla uusi oma sektorinsa järjestelmää tai jo olemassa olevien sektorien sisällä olevaa toimintaa. Perhetyötä voidaan suunnitella yhteistyössä eri tahojen kesken, jolloin ulottuvuuksina on yhteistyö viranomaisten moniammatillisen työryhmän kanssa, perheen kanssa tehtävä yhteistyö, verkostotyö ja verkostojen kesken tehtävä koordinointi. Perhetyön toiminnasta voidaan puhua kun työtteenä on perhekeskeisyys ja – lähtöisyys, jolloin olennaista on suhtautuminen perheeseen. (Heino 2008, 30.)

3.1 Perhetyön tavoite

Perhetyön tavoitteena on ensisijaisesti aina lapsen edun turvaaminen. Sitä tehdään yhteistyössä perheen ja perheenjäsenten kanssa. Vaikka perhetyö on osaksi lastensuojelutyötä, se ei ole pelkästään tukea, vaan kontrollointi on aina läsnä. Perhetyön tavoitteena on kuitenkin perheen omia voimavaroja tukeva työskentely. Perhetyön tulee olla suunnitelmallista, tavoitteellista ja työskentelyn tarve ja tavoitteet kartoitetaan heti prosessin alussa. Perhetyöstä tehdään aina päätös ja tukitoimien järjestäminen tavoitteineen kirjataan asiakassuunnitelmaan. Perhe on mukana suunnitelman laatimisessa ja tällä pyritään sitouttamaan ja motivoimaan perhettä yhteiseen työskentelyyn ja päämäärään.

Lastensuojelun avohuollon tukitoimena järjestettävän perhetyön yksi tavoite voi olla kriisitilanteen laukaiseminen tai uusien ongelmien syntymisen ehkäiseminen. Perhetyön kestolle ei ole olemassa selkeää määräaikaa vaan tarvittaessa arvioidaan uudestaan kuinka työskentelyssä on edistytty ja onko tavoitteisiin päästy. Ennaltaehkäisevän perhetyön tarkoitus on järjestää perheille suunnitelmallista, kokonaisvaltaista ja pitkäjänteistä tukemista. Perhetyö ei vaadi aina lähetettä tai asiakkuutta lastensuojelussa, vaan se voi olla vapaaehtoisuuteen perustuvaa. (Sosiaaliportti 2014.)

3.2 Perhetyön organisointi

Perhetyö käynnistyy kun sosiaalityöntekijä tekee lastensuojelun tarpeen selvityksen. Lapsi- ja perhekohtaisella lastensuojelulla tarkoitetaan toimenpideprosessia: lastensuojelutarpeen selvitystä, avohuollon tukitoimia, lapsen kiireellistä sijoitusta ja huostaanottoa sekä niihin liittyviä tukitoimia ja jälkihuoltoa. Toimenpideprosessin vastuuhenkilöksi nimetään lasten asioista huolehtimaan sosiaalityöntekijä, jolla on sosiaalityöntekijän ammattipätevyys. Lastensuojelun työntekijäksi ei kuitenkaan määritellä pelkästään sosiaalityöntekijälle, vaan töitä jaetaan eri ammattikunnille ja jopa maallikoille. (Heino 2008,15.)

Koska perhetyö on monimuotoista, niin erityisosaamisen kehittämiseksi ja turvaamiseksi on usein tarkoituksenmukaista järjestää toimintaa yhteistyössä naapuri- tai seutukuntien kanssa. Kuntatasolla perhetyötä voidaan tehdä monen eri toimijan kautta. Sosiaali- ja terveystoimi vastaa lastensuojelun ja kodinhoidon perhetyöstä, sekä terveydenhuollon ja perheneuvoloiden perhetyöstä. Sivistystoimi vastaa varhaiskasvatuksen ja kouluissa toteutettavista perhetyön hankkeista. Seurakunnat ja järjestöt tarjoavat erilaisia perhetyön muotoja erilaisiin perhetyön tarpeisiin. Perhetyön tunnetuimpia järjestötoimijoita ovat Ensi- ja turvakotien liiton Alvari perhetyö ja Mannerheimin lastensuojelun perhetyö. Perhetyötä toteutetaan asiakassuunnitelman ja lastensuojelupäätösten mukaisesti, riippumatta siitä kuka palvelun tuottaa. (Sosiaaliportti 2014.)

4 PERHETYÖ SEURAKUNNASSA

4.1 Kirkon lapsi- ja perhetyön lähtökohdat ja päämäärä

Seurakunnallisen lapsi- ja perhetyön lähtökohtana on Jumalan läsnäolo maailmassa ja Kristuksen läsnäolo sanassa ja sakramenteissa. Kirkon kasvatustyön, lapsi- ja perhetyön lähtökohtana onkin kaste ja siinä annettu tehtävä kasteopetuksesta. Kasteessa vanhemmat sitoutuvat yhdessä seurakunnan kanssa huolehtimaan kastetun lapsen kristillisestä kasvatuksesta. Kirkon lapsi- ja perhetyön toiminta-ajatus sisältää näin ollen sekä lasten

evankeliumin (Mark.10:13-6) että lähetyskäsken (Matt.28:18-20). Näistä Kristuksen sanoista kumpuaa monia mahdollisuuksia sekä lapsille että perheille kohdata armollinen Jumala. Kasvatustyössään kirkko välittää uskon traditiota sukupolvilta toisille ja auttaa ja opettaa ihmisiä elämään mielekkäästi Kristuksen antaman esimerkin ja opetuksen mukaisesti. Jokainen ihminen on arvokas, koska Jumala on luonut hänet.

Huolimatta siitä, että vanhemmat sitoutuvat kasteen yhteydessä huolehtimaan lapsensa kristillisestä kasvatuksesta, monikaan ei sitä tee. Merkittävää kuitenkin on, että halu siihen on olemassa. Tätä voitaisiinkin pitää yhtenä haasteena seurakunnan perhetyössä: olla apuna ja tukena kristillisen kasvatuksen antamisessa. (Kirkon lapsityön keskus 19.8.2014.) Ihmiseksi kasvetaan muiden ihmisten yhteydessä.

Perinteisesti seurakunnallinen perhetyö on jaettu ongelmia korjaavaan ja ennaltaehkäisevään perhetyöhön. Se kuvaa kapeasti kirkon monipuolista ja rikasta työkenttää. Kun luodaan katse seurakuntiin, huomataan, että kirkon perhetyössä on monia toimijoita ja sitä on eri seurakunnissa hahmotettu eri työmuotojen alle. Seurakunnan lapsi- ja perhetyössä joudutaan kohtaamaan myös erilaisia kriisejä ja onnettomuuksia. Suuret onnettomuudet kuten maanjäristykset, tulivuoren purkaukset ja hyökyaallot ovat koskettaneet jokaista jollakin tasolla ja ne ovat heijastuneet arjen työhön mitä moninaisimmilla tavoilla. Näissä tilanteissa on tarvittu uudenlaisia valmiuksia kohdata ihmisiä ja tarttua vaikeisiin asioihin. Kriisityö, varhaisen puuttumisen taidot ja mallit sekä koulutuksen tarjoaminen näillä alueilla on yhä tärkeämpää myös varhaiskasvatuksen henkilöstölle. Lyhyesti kiteytettynä kirkon perhetyö on kaikkea sitä työtä ja toimintaa, jolla vahvistetaan perheiden ja niiden jäsenten hengellistä elämää ja kasvua ihmisenä, jaksamista vaikeissa elämäntilanteissa, keskinäistä välittämistä ja kunnioitusta sekä yhteyttä seurakuntaan. (Kirkkohallitus 2009.)

Kirkon perhetyön päämääränä on toimia niin, että eri-ikäiset perheenjäsenet saisivat kokea Jumalan rakkautta arjessa ja juhlassa ja syventyä Jumalan tuntemisessa ja saisivat iloa kohtaamisista ja vahvistuisivat niistä. Työn päämääränä on myös se, että ihmiset oppisivat pitämään huolta itsestään ja läheisistään, saisivat apua sitä tarvitessaan ja voisivat kokea toivoa vaikeuksissaan ja uskoa elämän mielekkyyteen ja tulevaisuuteen. (Kirkkohallitus 2009.)

4.2 Kirkon perhetyön neljä ikkunaa

Kirkon Minäkö perhe-työntekijä – opas kuvaa kirkon perhetyötä neljän ikkunan avulla. Neljä ikkunaa on jaettu puoliksi vahvistavaan ja puoliksi korjaavaan perhetyöhön.

Ilo ja oppiminen

Ensimmäisessä perhetyön ikkunassa kuvataan kaikkea kirkon perhetyön kohtaamista ja sitä toimintaa, joissa on mukava olla yhdessä muiden kanssa tai ollaan kiinnostuneita uuden oppimasta. Perheiden tai heidän jäsenten kanssa tehtävässä työssä yhteys toisiin ihmisiin ja yhdessäolo on jo erittäin arvokasta. Kun perhetyön työkaluna on ilon ja oppimisen kenttä, niin silloin toimintaan liittyy yhdessä keskusteleminen, hiljentyminen, retkeily, musisoiminen tai osallistuminen kerhoihin, erilaisiin ryhmiin, perhemessuihin tai vanhempaintilaisuuksiin. Osallistujat voivat nauttia yhdessäolosta, saada uusia oivalluksia, peilata elämänskysymyksiä ja – kokemuksia, kasvaa hengellisesti ja oppia sosiaalisia, fyysisiä tai muita taitoja. (Kirkkohallitus 2009.)

Vahvistaminen

Toisessa perhetyön ikkunassa vahvistavaa näkökulmaa kuvaa vaativien elämänvaiheiden ennakointi. Seurakuntien on mahdollista ennakoida toiminnassaan perheen riskialttiita muutoskohtia perheen eri ikäkausina. Vahvistamista tai jo olemassa olevaa lujittamista tarvitaan esimerkiksi kun perheeseen syntyy ensimmäinen lapsi, kun perheessä on murrosikäinen nuori tai ollaan tyhjän pesän vaiheessa. Yhteistyö neuvolan kanssa, perhekerhot, rippikoulutyössä vanhempien tarpeiden huomiointi nuoren ollessa murrosiässä ja yli 50 v. parisuhdetoiminta ovat vahvistamisen konkreettisia toimintamuotoja. (Kirkkohallitus 2009.)

Varhainen tuki

Kolmannessa ikkunassa kuvataan ns. Varputyötä. Se on korjaavaa perhetyötä, eli tuen tarpeen huomaamista ja siihen reagoimista. Lapsista ja nuorista viestii, kuinka perhe voi. He kertovat jokainen eri tavoilla, kun asiat eivät ole heidän perheessään hyvin. Kun jokin asia, aikuisen, lapsen tai nuoren käyttäytymisessä alkaa vaivata mieltä, on hyvä ottaa huoli esille toisen työntekijän kanssa. Viisaalla ja varhaisella puuttumisella, oikean ammattiavun löytämisellä estetään ongelmia pahenemasta ja autetaan lasta sekä hänen perhettään. Käytännössä diakoniatyöntekijä voi olla varhaisen tuen haasteissa, jos hän esim. huolestuu nuoren perheenjäsenen asenteesta päihteitä kohtaan tai pyhäkoulun opettaja huomaa lapsen olevan toistuvasti nälkäinen. (Kirkkohallitus 2009.)

Ongelmien työstäminen ja kriisiapu

Perhetyön neljäs näkökulma kuvaa tilannetta, jossa joku perheestä tai koko perhe tarvitsee apua. Kyseessä saattaa olla äkillinen kriisi tai pidemmällä aikavälillä syntyneet ja kasvaneet ongelmat. Jos eriasteisia vaikeuksia ei käsitellä, ne muuttuvat usein monimutkaisiksi ongelmiksi. Kirkon työntekijöistä osalla voi olla ammatillisista osaamista pidempiaikaisen terapeuttisen prosessin ohjaamiseen tai rinnalla kulkemiseen. Jokaisella kirkon työntekijällä pitäisi olla perustietous siitä, kuinka toimitaan kun joku tarvitsee lähimmäisapua äkillisessä kriisitilanteessa ja minne hänet ohjataan saamaan lisätukea. Neljännen ikkunan toimintamuotoja ovat: Kertaluontoiset tapaamiset, kotikäynnit, vertaisryhmät ja pitkäkestoinen työskentely. (Kirkkohallitus 2009.)

4.3 Työkaluja perhetyöhön

Perheneuvonnan kansainväliset juuret ovat Yhdysvalloissa 1920-luvun loppupuolella. Suomessa kirkon perheneuvontatyö aloitettiin sotien jälkeen ja siitä tuli 1957 kirkon työmuoto. Vuonna 2011 eri puolilla Suomea oli 42 perheasiain neuvontakeskusta, joissa työskenteli pappien ja psykologien lisäksi muita soveltuvan korkeakoulututkinnon suorittaneita henkilöitä. Perheneuvonnan periaatteena on tarjota avointa ja ilmaista palvelua sitä tarvitseville. Se onkin yleisesti tunnustettu parisuhteeseen keskittyvä auttamismuo-

to. Yhteiskunnalliset muutokset perheneuvonnassa näkyvät nuorten aikuisten ja pikkulapsiperheiden perheneuvonnan tarpeen lisääntymisenä. Suuntana on avun pariin hakeutuminen entistä aikaisemmin. Perheneuvolaan tulon tavallisimmat syyt ovat parisuhteen ja oman elämäntilanteen vaikeudet, psykososiaaliset kriisit, uskottomuus, fyysinen tai henkinen väkivalta, seksuaaliongelmät ja uskonnolliset kysymykset. (Gothoni 2014, 114 - 115.)

Seurakuntien perhetyössä on käytössä myös erilaisia työkaluja. Niistä lähemmin kaksi, Parisuhteen palikat ja Virtaa välillämme – nimiset työkalut, joita käytetään lähinnä parisuhdetyössä. Parisuhteen palikat on työväline, jonka perusideana on konkretisoida käytännönläheisesti parisuhteen eri alueita ja sitä kautta tukea ihmisiä ymmärtämään suhdeasioita paremmin ja keskustelemaan niistä. Parisuhteen palikat on väline, jonka avulla voidaan havainnollistaa, ettei parisuhde ole hahmoton ”möykky”. Se tekee parisuhteen laaja-alaisuuden näkyväksi ja sen avulla voidaan antaa nimiä parisuhteen tärkeimmille alueille ja virittäytyä tarkastelemaan parisuhdetta eri näkökulmista.

Virtaa välillämme – toiminta on nuorten aikuisten parisuhteiden tukemiseksi tarkoitettua toimintaa. Virtaa välillämme -kurssin tavoitteena on jakaa kokemuksia ja ajatuksia ja opetella tunnistamaan omia tunteita ja kertomaan niistä. Siellä harjoitellaan kuuntelemaan toinen toistaan ja tutustutaan uusiin ihmisiin. Siellä on mahdollista erilaisten paritehtävien ja keskustelun avulla syventää sitoumusta ja arkirakkautta omaan puolisoonsa. (Sakasti. evl.fi-kirkon palvelijoille i.a.)

4.4 Diakonisen perhetyön historiaa

Tuovinen (1978, 9-10) näkee perhetyön kirkossa uutena tapana suhtautua toimintaan. Tällä tarkoitetaan sitä, että kaikessa toiminnassa, oli se sitten lapsityötä, nuorisotyötä, diakoniatyötä tai mitä tahansa kirkon sisällä tehtävää työtä, otettaisiin huomioon, että ihmiset ovat perheen jäseniä. Niinpä olisi järkevää järjestää heille toimintaa, mihin he voisivat osallistua perheenä. Kirkossa toimittaessa on tärkeää uskomme keskeisten asioiden (sovitus, anteeksiantamus, rakkaus, vastuu, kilvoitus ja uskollisuus) muuttuminen todeksi suhteessa toisiin ihmisiin. On kyse tavasta, jolla elämme yhteisönä, perheenä, seurakuntana, yhteiskuntana, ihmiskuntana, luomakuntana. Nämä eivät ole koskaan ole

vain yksilön ja Jumalan välisiä asioita, vaan Jumala osoittaa ne ihmisten välisten suhteiden perustaksi.

Tämän Tuovisen (1978) tekstin pitäisi olla pohjana diakonisen perhetyön määrittelylle. Hän toteaa kirjassaan, että erityisesti diakoniatyöntekijät ovat havahtuneet lisää koulutautumaan perhetyön kentällä, koska he kohtaavat työssään yhä vaikeampia perhetilanteita. Diakonisen perhetyön varsinaisena lähtökohtana pidetään 1990-luvun lamaa. Silloin yhä selvemmin alettiin diakoniatyössä etsiä hädän ääripäitä.

5 DIAKONINEN PERHETYÖ

5.1 Diakoniatyö ja sitä ohjaavat arvot

Seurakunnan ja sen jäsenten tulee harjoittaa diakoniaa, jonka tarkoituksena on kristilliseen rakkauteen perustuva avun antaminen erityisesti niille, joiden hätä on suurin ja joita ei muulla tavoin auteta.

Diakoniatyö on rinnalla kulkemista, arjessa ja juhlassa. Diakoniatyö kohdistuu kaikenikäisiin ja erilaisissa elämäntilanteissa eläviin. Ihmisten avuntarve on monenlaista. Diakoniatyössä ei kysytä avuntarvitsijan uskoa tai seurakuntaan kuulumista, vaan toimitaan kunnioittamalla ihmisen valintoja ja hänen suostumuksellaan. Diakoniatyössä pyritään toimimaan tukien ihmisen omia voimavaroja niin, että hän selviytyy elämänsä erilaisissa vaiheissa. Toiminta perustuu luottamuksellisuuteen. Diakoniatyön ydinosamisaalueet ovat hengellisen työn osaaminen, diakonisen asiakas-työn osaaminen, kirkon organisaatio ja kehittämisosaaminen ja yhteisöllinen ja yhteis-kunnallinen osaaminen. Diakoniatyön toiminnassa suuresti korostuvat tasa-arvoisuus ja kulkeminen ihmisen rinnalla. Kirkon strategiassa 2015 määritetään, että ”Kirkon diakoniatyö on kristilliseen ihmiskäsitykseen ja uskoon perustuvaa ja sen motivoimaa toimintaa, jossa korostuvat: Ihmisarvo, välittäminen, luottamus, yhteisöllisyys ja sosiaalinen oikeudenmukaisuus.”

Diakoniatyö etsii ja auttaa niitä ihmisiä, jotka tarvitsevat joko henkistä apua tai aineellista apua vaikeuksissaan. Sen tavoitteena on olla persoonallista ja yksilökohtaista auttamistyötä, mutta auttamisessa on kohdistettava huomio myös niihin yhteisöllisiin puitteisiin, joissa hän elää. Siksi diakoniatyö on suuressa määrin kohdistunut perheisiin ihmisten lähiyhteisönä ja kasvuympäristönä. Diakoniatyöntekijät ovat kohdanneet ja kohtaavat yhä kotikäynneillään perheen ongelmiseen. (Sipiläinen & Ylä-Soinimäki (toim.) 1993,28.)

Diakonia on kristilliseen rakkauteen perustuvaa palvelua. Diakonia auttaa erityisesti niitä, joilla hätä on suurin ja joita ei muulla tavoin auteta. Sen lähtökohtana ovat Jeesuksen esimerkki ja opetukset. Jeesus kohtasi köyhiä, sairaita, syrjäytettyjä ja apua tarvitsevia ihmisiä. Hän kuunteli heitä, auttoi, paransi ja julisti anteeksiantamisen sanomaa. Diakonian lähtökohtana ovat Jeesuksen esimerkki ja hänen opetuksensa. Kirkon yhteiskunnallinen työ liittyy hyvin läheisesti diakoniavastuuseen. Se pyrkii vastuulliseen elämäntapaan ja yhteiskunnan rakenteitten oikeudenmukaisuuteen. (Sakasti. evl.fi-kirkon palvelijoille i.a.)

Diakonityöntekijöiden työtä ohjaavat viranhaltijoita koskevat lait, sopimukset ja erilaiset säädökset, kuten kansainvälisiin ihmisoikeuksiin liittyvät sopimukset, keskeiset diakoniatyötä ja diakonian viranhaltijaa koskevat lait ja asetukset sekä työaloja ja – oloja koskevat sopimukset ja säännöt. (Diakoniatyöntekijöiden liitto ry i.a. 4.)

5.2 Perheen tukeminen diakoniatyössä

Kuten me kristityt tiedämme, kirkkojärjestyksen mukaan diakonia kohdistuu niihin, joiden hätä on suurin ja he eivät muuta apua tavoita. Diakoniatyön muutoksesta kertoo se, että diakonia sanaan liitetään joku toinen sana kuvaamaan, minkälaista diakoniaa ollaan tekemässä. 2000-luvun alussa Suomessa havahduttiin lapsiperheiden aseman heikentymiseen. Julkaistujen raporttien nimet olivat huolestuttavia: Eriarvoinen lapsuus (Järventie ja Sauli 2001), Mikä lapsiamme uhkaa? (Bardy ym.2001), ja Lapsuuden hyvinvointi-yhteiskuntapoliittinen puheenvuoro (Törrönen 2001). Samaan aikaan tuli julki ensimmäisiä tietoja siitä, että köyhyys lapsiperheissä on lisääntynyt hälyttävästi 1990-luvun jälkeen. (Hiilamo 2004, 105.)

Diakoniatyöntekijöiden työ kohdistuu usein perheisiin, joiden ongelmat ovat moninaisia. Nämä perheet eivät yleensä tule asiakkaaksi perheneuvonnan eivätkä muun perhetyön piiriin. He eivät yleensä osaa tuoda esille tarpeitaan ja heiltä puuttuu kyky ilmaista itseään. (Sipiläinen ym. 1993, 29.)

Diakoninen perhetyö ei ole vain jonkin yksittäisen diakoniatyöntekijän tehtävä seurakunnassa. Se on jokaisen perheenjäsenen ja koko perheen huomioimiseen tähtäävä toimintatapa. Se on työtä, jonka keskiössä on hädässä oleva perhe. Sikäli jokainen seurakunnan työntekijä voi toteuttaa diakonista perhetyötä omasta tehtävästään käsin. (Juola & Väisänen, 2009).

Diakonisessa perhetyössä vanhemmuuden tukeminen ja siitä iloitseminen on keskeistä. Kaikenikäisten omaa kasvua, myös hengellistä, ruokitaan. Samoin kotona tapahtuvaan kristilliseen kasvatukseen annetaan aineksia. Lapsella on oikeus saada jo kotonaan uskonto- ja arvokasvatusta. Näin hän saa välineitä ratkaisujen punnitsemiseen, oikean ja väärän hahmottamiseen, elämänkatsomukseen ja vakaumukseen. Uskonnollinen kasvu tarvitsee aineksia ja ohjausta aivan samoin kuin sitä tarvitsee puhumaan, liikkumaan tai lukemaan oppiminen, ajattelun kehittyminen tai muu elämän osa-alue (Diakonia 2/2010, 8).

Diakoniatyöntekijöiden kuvausten mukaan perhelähtöisyys merkitsee luottamuksellisuutta, diplomatiaa, kompromissien tekemistä, perheen toimintakulttuurin ja sääntöjen tiedostamista, perheen ehdoilla työskentelemistä ja tuen antamista. Tärkeintä heidän mukaan oli, että perhe saa odottamaansa apua ja tukea elämäänsä. Diakoniatyöntekijöiden mielestä on tärkeää luoda yhteiset pelisäännöt ja tavoitteet. Tämän tavoitteena on osoittaa välittämistä, löytää tasapaino ja perheen hyvinvoinnin lisääminen sekä osoittaa seurakunnan todellinen välittäminen perhettä kohtaan. (Rättyä 2009, 95.)

Tutkimukseen osallistuneet diakoniatyöntekijät edellyttävät perheiden kohtaamisessa kiireettömyyttä ja arjen antamista. Heidän mukaan esimerkiksi suvun ja perheen historian selvittäminen ja sen ymmärtäminen ovat aikaa vieviä. Perheen kohtaaminen vaatii aikaa ja pitkäjänteisyyttä työntekijältä. Diakoniatyöntekijöiden mielestä perhetyössä tarvitaan realistista työtettä, auttamisresurssien ja omien rajojen tiedostamista. Auttajan roolissa työntekijä ei mene liikaa tilanteeseen tunteella mukaan. Työntekijän tulee

olla selvillä tehtävistään ja roolistaan perhetyössä. Hän työskentelee seurakunnan työntekijän roolissa. Diakoniatyöntekijät korostavat perhetyössä yhteistyön tärkeyden merkitystä ja heille on tärkeää toimia yhteistyössä muiden työalojen edustajien kanssa vaikeissa perhetilanteissa. (Rättyä 2009, 95.)

Diakoninen perhetyö on laaja-alaista niin asiakaskunnan kuin työmuotojen suhteen. Diakoniselle perhetyölle ei näyttäisi olevan yksiselitteistä tai vakiintunutta työmuotoa. Diakonia työntekijöiden toteuttamaa perhediakoniaa sekä sen työmuotoja kutsutaan seurakunnissa eri nimikkeillä. Käsitteinä käytetään diakoniatyön perhetyötä, perhediakoniaa, diakonista perhetyötä sekä lapsidiakoniaa. (Rundgren 2008, 40–45, 48). Perhetyössä yleisimpiä tukimuotoja ja menetelmiä ovat vastaanotto, kotikäynnit, lapsi- ja nuorisotyö, ryhmätoiminta ja perheen emotionaalinen ja käytännöllinen tukeminen. Työntekijän omat ammatilliset valmiudet liittyvät perhetyön tukimuotoihin ja menetelmiin. Kotikäynti työ on luontevin tapa kohdata koko perhe. Perheen kokonaistilanne tulee kotikäynneillä esille, kun vanhemmat ja lapset ovat mukana. Lasten kokemukset tulevat parhaiten kotikäynneillä kuulluiksi. (Rättyä 2009, 96.) Käsitystä diakonisesta perhetyöstä leimaa helposti ongelmakeskeisyys, kun taas, jos ajatellaan normaalia seurakunnan tekemää perhetyötä, sitä pidetään ennaltaehkäisevänä työnä.

5.3 Lapsidiakonian tavoite

Ennalta ehkäisevässä työssä ongelma on aina tulosten osoittama vaikeus. Nyky-yhteiskunnassa, jossa kaikki täytyy perustella rahalla ja tulostavoitteiden täyttymisellä, saattaa lapsen vahvistaminen ennen elämän ongelmien ilmaantumista jäädä huomioimatta. Lapsidiakonian suuntaviivana on nimenomaan lapsen nähdäksi tuleminen toivon vastaaminen. Lähtökohtana on, että lapsen omanarvontunnon ja itsetunnon vahvistuessa hän voimaantuu. Näin lapsi voi eheytyä omassa tarinassaan. Tämän myötä voidaan katkaista haavoittuneen sukupolven ketju: esimerkiksi päihderiippuvuus sukupolvelta toiselle saattaa katketa. Turvallisten ja huolta pitävien aikuisten kohtaaminen seurakunnan toiminnassa, päivähoitossa, naapurustossa tai koulussa erottelematta lapsia perhetaustojen perusteella on erityisen tärkeää. (Mattila 2011, 19–20.)

Lapsidiakonian motivaationa on lapsen yksinäisyys, turvattomuus ja hänessä ilmenevä toivottomuus sekä hätä, joka syntyy siitä, kun aikuiset asettavat lapsen onnellisuutensa välikappaleeksi. Yhteiskunnassamme lasten turvattomuuden synnyttämä hätä näyttäytyy hyvin monella eri tavalla. Lapsidiakonian tavoitteena on lievittää lapsen hätää näkemällä ja kohtaamalla lapsi, vähentämällä lapsen turvattomuutta, vahvistamalla ja puolustamalla lapsen persoonaa sekä lisäämällä huolenpitoa lapsesta. Lapsidiakonia ei ole terapiaa eikä sielunhoitoa, mutta joskus lapsidiakoniassa voidaan nähdä myös terapian ja sielunhoidon tarve. (Mattila 2003, 15.)

5.4 Perhe- ja lapsidiakonia

Lapsen elämä omassa perheessä saattaa olla vaikeutunut hyvin monella tavalla. Hänet on unohdettu ja ehkä jopa hylätty. Hänellä on koti, mutta se voi olla aina tyhjä. Vanhemmat ovat ehkä paikalla, mutta lapsi ei kelpaa heille sellaisenaan. Hän on ”väärää” sukupuolta tai ei ole tarpeeksi fiksu, älykäs tai kaunis. Lasta saatetaan uhkailla ja jopa lyödä. Hän saattaa nähdä nälkää, koska hänen vanhempiensa rahat eivät riitä ruokaan tai ne menevät muuten muualle. (Mattila 2003, 12.) Mikä palvelee lasta? Suojelemmeko vanhempia vai lasta? Lapsella on oikeus tulla kohdatuksi, kuulluksi ja nähdyksi. Erityistä tukea tarvitsevien perheiden ongelmat eivät välttämättä näy ulospäin. Työntekijän on oltava kuulolla ja tunnistettava huolen herääminen ja muistaa kysyä. Kaikissa perheissä elämä ei ole aina lapsen kasvua tukevaa. Perhe- ja lapsidiakonian tarkoitus on auttaa niitä, jotka jäävät muun avun ulkopuolelle.

Vastuu lapsesta kuuluu ensisijaisesti vanhemmille ja he ovat lapsen tärkeimmät aikuiset. Haurailta vanhemmilla, joilla on takanaan turvaton lapsuus ja paha olo, eivät järjen keinoin ole autettavissa. Syyttely, järkeen vetoaminen tai moralisointi on onnettomia keinoja jotka eivät paranna vanhemman vanhemmuutta Lähestymistavan on oltava rohkaiseva, arvostava eikä virheitä osoitteleva. Työntekijän ei tule kuitenkaan ummistaa silmiään lapsen turvattomuudelta. Asettumalla vanhemman rinnalle diakonia työntekijä voi rohkaista vanhempaa itse näkemään, kuinka hänen on vaikeaa olla lapselleen turvallinen vanhempi. Samalla voi vanhempaa motivoida miettimään, mitä hän tarvitsisi, jotta hänen vanhemmuus onnistuisi paremmin. (Miettinen 2003, 19.)

Me emme kuitenkaan voi pestä käsiämme ajatellen, että vanhempien tehtävä on huolehtia oman lapsen hyvinvoinnista. Heikoimmista huolehtiminen kuuluu diakoniatyön perusajatukseen ja siksi se edellyttää meiltä diakoniatyön kohdistamista suoraan myös lapsiasiakkaaseen. Meidän on tunnustettava se tosiasia, että kaikissa perheissä elämä ei muutu koskaan lapsen kasvua tukevaksi tai edes sellaiseksi, että se mahdollistaisi terveen kehityksen. (Mattila 2003, 12.) Jos diakoniatyö kohdistetaan vanhempiin ja tavoitellaan vanhempien muuttumista, seurauksena voi olla toivottomuus, luovuttaminen ja kyynistyminen. Lapsidiakoniassa katse käännetäänkin suoraan lapseen. Hyväksytään tosiasia, että vanhemmat eivät muutu. Ei ajatella enää sitä, mitä ei voida tehdä, vaan sitä mitä voidaan oikeasti tehdä. Katsotaan, mitä diakoniatyö voi tehdä suoraan lapsen häidän lievittämiseksi ja lapsen persoonan kasvun vahvistamiseksi huolimatta siitä, että lapsen vanhemmat eivät muutu. (Mattila 2003, 13.)

Omanarvontunnon ja itsetunnon vahvistuminen näyttää olevan riippuvainen siitä, että lapsella on olemassa joku tärkeä aikuinen. Kun lapsi voi luottaa turvalliseen aikuiseen, joka näkee hänet ja pitää lapsen olemassaolon oikeutta selviönä sekä lisää hänen uskoaan elämässä pärjäämiseen ja vahvistaa hänen uskoaan tulevaisuuteen. Ensisijainen tehtävä on tietysti tukea aina vanhemmuutta, kun pyritään tukemaan lapsen hyvää kasvua. Aina tämä ei kuitenkaan riitä, vaan turvallinen, luotettava ja lasta arvostava aikuinen voi olla myös kodin ulkopuolelta.

5.5 Lapsidiakonia seurakunnan työmuodoissa

Seurakunnan työmuodot eivät välttämättä ole lapsidiakoniaa, mutta jokaisesta työmuodosta voi tehdä lapsidiakoniaa. Työntekijän asenne ja motivaatio ratkaisevat sekä erilaiset menettelytapojen valinnat. Lapsidiakoniassa tulee muistaa, että arki on keskipisteessä. Kun järjestetään erilaisia retkiä tai muuta toimintaa, niiden täytyy olla yhteydessä arjessa alkaneeseen ja arjessa jatkuvaan yhdessäoloon ja kohtaamiseen. Erilaisia mahdollisuuksia seurakunnan lapsidiakoniassa tehdä työtä ovat työmuodot: Arki on tärkeintä, päiväkerho, ikääntyneistä vapaaehtoisia, iltapäiväkerho, kerhoissa syödään, varhaisnuorten kerhot, satu-, maalaus- ja musiikkiryhmät, lastenleiri, ikääntyneet leiriaikuisiksi, perheleiri, suunnitelmia mutta myös joustavuutta, rippikoulu, lapsivastaanotto, kotikäynnit ja älkää kahlitko luovuutta. (Mattila 2011, 90–91).

Päiväkerhot ovat monen lapsen ensi kosketus seurakuntaan. Kun päiväkerhossa tehdään lapsidiakoniaa, mikään ei ulkoisesti välttämättä muutu. Tärkeintä on lapsen nähdäksi tuleminen, lapsen turvattomuuden ja hädän lievittäminen, huolenpito lapsesta sekä lapsen persoonan puolustaminen ja vahvistaminen. (Mattila 2011, 90–91). Koululaisten iltapäiväkerhot ovat hyviä työmuotoja, joissa lapsidiakoniaa voi toteuttaa ja kehittää. Iltapäiväkerhon tarkoitus ei saa olla lasten säilytyspaikka, vaan mahdollisuus turvalliseen aikuiseen ja toveruuteen muiden lasten kanssa. Jos käytettävät varat ovat vähäisiä, niin on syytä unohtaa elämykset ja keskittyä arkitoimintaan. Yksi tärkeä asia kerhoissa on lapsille varattu välipala. Silloin kun tehdään lapsidiakoniaa, on syytä välttää toimintoja, joissa lapsia pyydetään tuomaan omia eväitä. Välipalaa tulee varata seurakunnasta. (Mattila 2011, 92–93).

Pyhäkoulu on lapsidiakonian paikka, joissa lapset saavat olla suruineen, iloineen ja pelkoineen He saavat käyttäytyä huonosti tai hyvin, mutta toisia ei saa kiusata. Pyhäkoulussa käsitellään Raamatun kertomuksia, mutta lapsi saa myös kertoa oman elämänsä tarinaa kertomusten virittämänä. Pyhäkoulu toteuttaa lapsidiakoniaa, jos siellä on aikuinen ja lisäksi välipalaa. Lastenleirit kuuluvat seurakunnan perinteisiin. Silloin kun toiminta suunnitellaan lapsidiakonian tavoitteiden mukaisesti, siellä tulee olla paljon aikuisia. Usein mietitään onko leiristä apua lapselle, joka sitä tarvitsee. Jos leiri on hyvin järjestetty, sillä voi olla paljon merkitystä. Yksi leiri on kuitenkin vaillinainen verrattuna arkitoimintaan. Jos lasta ei saada arkitoiminnan piiriin, on parempi antaa hänelle huolenpitoa, turvaa ja välittämistä edes leirin ajan. (Mattila 2011, 95–96.) Perheleiriä voidaan toteuttaa lapsidiakonian asenteella. Leirin tarkoitus on vahvistaa vanhempien ja lasten välistä vuorovaikutusta. Leirillä ei ole arjen rasituksia vaan vanhemmat voivat rauhassa keskittyä vuorovaikutukseen lapsen kanssa. (Mattila 2011, 98.)

Lapsivastaanotolla voi toteuttaa lapsidiakoniaa. Vastaanottoa voi pitää lapselle ja heidän vanhemmilleen pareittain. Toinen työntekijä keskustelee eri tilassa lapsen ja toinen vanhempien kanssa. Tavoitteena on nähdä lapsi ja antaa hänen tulla kuulluksi. (Mattila 2011, 99.)

Yksi resursseihin liittyvä valinta koskee diakonian asiakasryhmää. Kun diakoniatyöntekijällä on mielessä mikä diakonian perustehtävä on, hän saattaa kysyä itseltään ja työto-

vereilta toimivatko he heidän parissa, jotka ovat unohdettuja suuressa hätässään. Tästä käy ilmi, ettei ole perusteltua käyttää nimenomaan diakonian voimavaroja hyväkuntoisten vanhusten toimintaan. Heidän yhteys diakoniatyöhön voi olla olennainen ei diakonian asiakkaina vaan tekijöinä. Näin saadaan vapaaehtoisia aikuisia lapsi- ja varhaisdiakoniaan. Vapaaehtoiset mahdollistavat riittävän aikuisten määrän moneen toimintaan silloin, kun taloudelliset resurssit ovat niukat. (Mattila 2011, 92–93.)

Kotikäynnillä työntekijä saa nopeasti kokonaiskuvan perheestä ja heidän tilanteestaan, vastaanotolla se kestäisi huomattavan kauemmin. Myös perheitä kotikäynnit palvelevat paremmin sillä perheenjäsenet tulevat nähdä omasta elämäntilanteesta käsin. Kaikki perheet eivät luonnollisesti ole valmiita tähän, vaan pyrkivät välttämään paljastumista. Kotikäynntejä kannattaa lisätä sellaisten perheiden osalta jotka ovat siihen valmiita. Muillekin voi tarjota kotikäynntejä, mutta vastoin tahtoaan heidän kotiin ei voi mennä, kuin ainoastaan vaaratilanteessa. Kotikäynti tulee suunnitella hyvin, jossa otetaan huomioon myös lapsen tarpeet. Kotikäynnit kannattaa tehdä myös pareittain, jotta toinen voi keskustella lapsen ja toinen vanhemman kanssa. (Mattila 2011, 100.)

6 AIEMPIA KEHITTÄMISTÖITÄ JA TUTKIMUKSIA PERHETYÖSTÄ

Jonna Ikola (2009) on Diakonia ammattikorkeakoulun opinnäytetyössään tutkinut Kankaanpään perhetyön tilannetta ja sen kehittämistä. Tutkimusta varten hän haastatteli Kankaanpään perhetyön ammattilaisia. Tutkimuksen tuloksena oli, että Kankaanpään perhetyö oli monipuolista. Seurakunta sekä kunta tarjoavat monipuolisia palveluja perheille. Työntekijät pyrkivät ottamaan koko perheen huomioon, eikä ainoastaan yksilöä. Vertaistuki ja kotikäynnit nousivat tärkeään rooliin perhetyössä. Kyselyyn vastanneet työntekijät halusivat lisää koulutusta, jotta taidot pysyisivät ajankohtaisina. He halusivat lisätä myös yhteistyötä eri tahojen kanssa sekä perhetyötä näkyvämmäksi Suomessa. (Ikola, 2009.)

Reija Huttunen on opinnäytetyössään (2007) kartoittanut Porin evankelis-luterilaisen seurakuntayhtymän perhetyötä. Työn tavoitteena oli koota tietoa perheiden parissa teh-

tävästä työstä ja yhteistyökumppaneista. Tutkimuksen kohderyhmänä olivat Porin evankelis-luterilaisen seurakuntayhtymän eri alojen työntekijät. Aineistokeruu menetelmänä oli käytetty kyselylomaketta. Suurin osa vastaajista teki 1–3 kertaa viikossa perhetyötä ja yhteistyö toteutui seurakunnan sisällä, mutta ei niinkään ulkopuolisten tahojen kanssa. Perhetyö oli monipuolista, mutta vastaajat kokivat että perhetyötä pitäisi edelleen kehittää, tiedotusta ja koulutusta tulisi lisätä. Vastaajat olivat myös sitä mieltä, että perheiden vaikeudet olivat lisääntyneet ja moninaistuneet ja siksi myös ulkopuolista apua tarvitaan perhetyön toteutumisessa. Heidän mielestään perhetyön informoimista täytyisi myös parantaa, jotta tietoisuus perhetyön mahdollisuuksista tavoittaisi kaikki perheet. (Huttunen, 2007.)

Marjo Rundgren on tehnyt ylemmän Diakonia-ammattikorkeakoulun opinnäytetyön (2009). Hänen opinnäytetyönsä tavoitteena on ollut tutkia, kuinka diakoniatyöntekijä toteuttaa ja tuottaa perhediakoniaa vaikeissa olosuhteissa elävien perheiden tukena. Hän on tutkimuksessaan kysynyt diakoniatyöntekijöiltä: 1. Miten työmuodon syntyvaiheet, arvot, asiakasryhmät ja työtavat ohjaavat diakoniatyöntekijän toteuttamaa perhediakoniaa? 2. Mitkä ovat tulevaisuuden haasteet perhediakoniassa? Hän on käyttänyt tutkimuksen aineistona kirjallista aineistoa sekä perhetyötä tekevien diakoniatyöntekijöiden haastatteluja Pohjois-, Länsi- ja Etelä-Suomessa. Rundgren teki tutkimuksensa pohjalta johtopäätöksen, että perhediakonia vaatii laajaa osaamista. Perhediakonian toteuttaminen ei Rundgrenin mukaan ole välttämättä koulutuksesta kiinni vaan enemmän omasta kiinnostuksesta kehittää itseään perhetyön-tekijänä diakonian saralla, sillä sitä perhediakonia vaatii. Rundgren toteaa, että perhediakonia on enemmän lastensuojelun perhetyötä kuin ennaltaehkäisevää työtä. Perhediakoniaa ohjaavat kristilliset arvot, lähimmäisenrakkaus, välittäminen, heikoimman puolella oleminen, oikeudenmukaisuus ja tasaver-taisuus. (Rundgren 2009, 3.)

7 KEHITTÄMISPROSESSIN TAVOITTEET

7.1 Opinnäytetyöntekijöiden tavoitteet

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on kehittää Huittisten seurakunnan diakonista perhetyötä. Kehittämistyö sisältää aina ajatuksen siitä, että tekijöiden ja muiden osallisten on opittava jotakin uutta, ja että tehtävä projekti on oppimisen areena. Hyvä kehittäminen prosessi voidaan kuvata kokemuksellisen oppimisen periaatteiden kautta, jolloin oppiminen nähdään tiedon luomisen yhteistoiminnallisena prosessina. Tämä prosessi tapahtuu vuoro-vaikutuksessa ympäristön ja toimijoiden kanssa. (Leppilampi & Piekkari 1999, 9.)

Opinnäytetyön aihe saatiin Huittisten seurakunnan kirkkoherralta keväällä 2012. Opinnäytetyön tarkoitus on kehittää Huittisten seurakunnassa tehtävää diakonista perhetyötä. Kehittämissuunnitelma on usein etukäteen sidottu tiettyihin raameihin, niin myös tässäkin tapauksessa. Tarkoituksena ja tavoitteena oli löytää seurakunnan diakoneille ja muille työntekijöille sopivia perhediakonian tekemuotoja. Toteuttamissuunnitelman teko taas on vaihe, jossa hankkeen toimijat vaikuttavat hankkeen tavoitteisiin niiden konkretisoinnin kautta.

Päätavoitteenamme olikin siis etsiä ja löytää uusia perhetyön/perhediakoniatyön linjoja ja muotoja, jotka toimisivat Huittisissa ja joita olisi helppo modifioida ajan muutoksen tarpeen mukaan. Toivomme myös, ettei aloittamamme kehittäminen pysähdy siihen, kun saamme työmme valmiiksi ja kokeiluasteelle, vaan että se saisi olla alkuun paneva voima, jonka tiimoilta työtä jatkettaisiin ja kehitettäisiin jatkuvasti. Maailma muuttuu kovaa vauhtia ja diakoniatyön (samoin kuin muun seurakuntatyön) olisi tärkeää pystyä vastaamaan sen haasteisiin.

Seurakuntien työn kehittämiseen vaikuttaa Piispainkokouksen lausunto 2/2013 kirkkohallitukselle: Seurakuntarakenteiden päälinjat. Siinä muistutetaan kaikkien seurakuntarakenteiden muutosten ohessa siitä, että kirkon hengellinen olemus merkitsee sitä, ettei

sitä voida samaistaa yhteiskunnallisiin rakenteisiin ja organisaatioihin. Työn kehittämässä on otettava huomioon myös toinen ulottuvuus, näkymätön pyhien yhteisö.

7.2 Seurakunnan työntekijöiden tavoitteet

Perheenjäsenten kohtaamiset haastavat seurakunnan eri toimijoita joustavuuteen nopeasti vaihtuvissa perhetyön tilanteissa. Eteen tulevat tilanteet eivät ole useinkaan ennakoitavissa. Työntekijöiden ensisijainen tavoite on saada ko. työ käyntiin. Löytää itselle sopivat ja asiakkaiden kannalta toimivat työmuodot. Koska diakoninen perhetyö ja perhetyö yleensä ovat monessa tapauksessa erittäin vaativaa ja moninaista, on tärkeää, että työntekijät löytävät ja tiedostavat omat lahjansa, lähtevät tekemään sellaisia työmuotoja, jotka nojaavat niihin.

Tärkeäksi koetaan saada tarve ja resurssit kohtaamaan toisensa. Eihän ole mitään järkeä tehdä työtä, mikä ei kohtaa asiakaskunnan tarpeita, vaikka se olisi kuinka mukavaa ja tyydyttävää työntekijöiden mielestä. Yhtenä tavoitteena onkin priorisointi, osata nähdä ja kuulla, missä hätä on suurin ja minkälainen apu siihen on oikea. Työntekijät tiedostavat diakonisen perhetyön vaativuuden ja monisäikeisyyden, joten yhtenä tavoitteena onkin saada verkosto omassa seurakunnassa toimivaksi. Ensimmäinen suuri tavoite onkin hyvän yhteistyöverkoston luominen lapsi- ja perhetyön ja diakoniatyön välille, koska lapsi- ja perhetyön vastuualueella tehdään jo diakonista perhetyötä.

8 KEHITTÄMISPROSESSIN TOTEUTUS

8.1 Huittisten seurakunta

Huittisten seurakunnassa on 9392 jäsentä, joista osa asuu Vampulan kappeliseurakunnan alueella. Huittisten seurakunnan alueella toimii kolme evankelis-luterilaista kirkkoa. Suurin niistä on Huittisten keskustaajamassa oleva Huittisten harmaakivikirkko, Pyhän Katariinan kirkko, joka rakennettu 1400-luvun lopulla. Huittisten seurakunnan alueella

toimii myös Huhtamon kirkko, joka sijaitsee Huhtamon kylässä sekä Vampulan kappeliseurakunnan kirkko, joka sijaitsee Vampulan Sallilassa. (Huittisten srk. i.a).

Huittisten seurakunnan strategia 2015 perustuu vastaavaan kirkon strategiaan, joka on tiivistetysti Apostolien teon 2 luvun jakeen 42 mukainen ”Ja he pysyivät apostolien opetuksessa ja keskinäisessä yhteydessä ja leivän murtamisessa ja rukouksissa.”Kirkon perustehtävä on julistaa Jumalan Sanaa ja jakaa sakramenteja sekä toimia kristillisen sanoman levittämiseksi ja lähimmäisen rakkauden toteuttamiseksi. (KL 1:2)

Kirkon arvoihin kuuluu Pyhän kunnioittaminen, Jeesuksen Kristuksen ainutlaatuisuuden tunnustaminen: Jeesus syntyi ihmiseksi ja lunasti meidät ristillä vapaaksi synneistämme. Kirkon arvoihin sisältyy myös vastuullisuus. Lähimmäisistä huolehtiminen, luomakunnan varjeleminen ja varojen ja voimavarojen vastuullisesti käyttäminen kuuluvat kirkon arvoihin. Arvoihin sisältyvät myös oikeudenmukaisuus ja totuudellisuus. Eli asiat ratkaistaan tasapuolisesti ja siten, että ne kestävät kaiken tarkastelun.

Yhtenä suurena tavoitteena Huittisten seurakunnassa on hengellisen elämän vahvistaminen ja seurakuntalaisten osallisuus. Seurakunta huolehtii siitä, että seurakunnan kaikkien kirkkojen jumalanpalveluselämä on monipuolista, luontevaa ja sisältää inhimillistä lämpöä ja hengellistä syvyyttä. Tavoitteena seurakunnassa on, että osallistujien määrä jumalanpalveluksissa lisääntyy. Seurakunnassa tuetaan myös kotien hengellistä elämää ja perheitä arkielämässä, myös sen vaikeuksissa ja ristiriidoissa. Seurakunta varaakin määrärahoja avioparityöhön lähettääkseen pariskuntia avioliittoleireille.

8.2 Lähtökohdat

Seurakunnassa on työssä kolme diakoniatyöntekijää joista yhden toimenkuvaan on sisällytetty perhediakonia. Kevään 2013 loppupuolella keskustelimme Huittisten seurakunnan kirkkoherran kanssa perhediakonisen kehittämissuunnitelman tekemisestä seurakuntaan ja sovimme sen tekemisestä opinnäytetyönämme. Opinnäytetyömme aloitushetkellä sitä ei kuitenkaan vielä tehty diakoniatyön puolella muuten kuin ostoavustusten muodossa. Toisin sanoen, kun perhe-työtä kuvataan neljän ikkunan avulla, huomataan, että vain yksi työkalu (ongelmien työstäminen ja kriisiapu) on käytössä. Tarkoituk-

senamme on löytää muitakin työkaluja ja muotoilla niistä paikallisiin resursseihin sopivia.

Toteuttamissuunnitelman mukaan haastattelimme ja keskustelimme Huittisten seurakunnan työntekijöiden kanssa saadaksemme heidän omia toiveitaan, ideoitaan ja ajatuksiaan diakonisesta perhetyöstä työstettäväksemme. Lähestyimme myös sähköpostikyselyllä muutamien seurakuntien diakoniatyöntekijöitä sekä keskustelimme kasvotusten aiheesta muutamien diakonin kanssa. Saimme heiltä tietoa siitä, minkälaista diakonista perhetyötä muissa seurakunnissa tehdään, millaisia työmuotoja ja toimintamalleja heillä käytetään.

Sähköpostikyselyssä ammatillisia valmiuksia perhetyössä kuvattiin työn vaativuuden ja perhetyön yleisyyden ja työn merkityksen kautta. Perhetyötä kuvattiin usein vaativaksi ja vaikeaksi jopa vaikeimmaksi osa-alueeksi diakoniaa työtä. Perheen auttaminen vaatii paitsi voimavaroja myös monenlaisia taitoja ja useita kohtaamisia. Perheen kanssa työskentely on oppimisen paikka itselle mitä suurimmassa määrin, ja ammatillista perhetyöhön liittyvää tietotaitoa joutuu aivan varmasti täydentämään ja päivittämään eri alueilta alaan liittyvien täydennyskoulutuksien avulla.

Opinnäytetyön aiheena diakoninen perhetyö ja sen kehittäminen ei ole ollut aikaisempina vuosikymmeninä kovinkaan suosittu aihe. Diakonisesta perhetyöstä ei löytynyt juurikaan tutkimustietoa. Tutkimukset, joissa oli jonkinlaista kosketuspintaa oman työmme kanssa, olivat julkaistu muutamien vuoden marginaalilla omaamme nähden. Meille itsellemme tämä matka kehitystyömme parissa on ollut erittäin hyödyllinen ja antoisa. Haastattelut ja keskustelut diakonien kanssa ovat avanneet silmiemme eteen suuren ja monimuotoisen työkentän ja olemme oppineet perhetyöstä paljon sellaisia asioita, joista meillä ei ollut aavistustakaan aiemmin. Olemme saaneet itsellemme tämän kautta paljon uutta päivitettyä tietoa sen tekemisestä ja toteuttamisesta sekä löytäneet monia hyödyllisiä työkaluja tulevalle työurallamme. Se, että tutkimustietoa aiheesta on melko vähän saatavilla, nostaa työmme arvoa ja tarpeellisuutta.

Kirkossamme on viime vuosikymmeninä panostettu vahvasti toiminnan kehittämiseen. Toimintaa linjaavia strategioita (strategia 2015 Meidän kirkko – osallisuuden yhteisö ja 2020 Kohtaamisen kirkko.) on laadittu sekä kokonaiskirkon että paikallis seurakuntien

tasolla. Toimintaa ja toimituksissa käytettävää kieltä on uudistettu muokkaamalla Raamattua ja Virsikirjaa. Syksyn 2013 aikana keräsimme teoriatietoa ja kartoitimme seurakuntia, joiden diakoneille lähetimme perhediakoniatyötä koskevat kyselyt. Saman syksyn aikana valmistui tutkimussuunnitelma aiheestamme. Tammikuussa 2014 esittelimme yhteisessä tapaamisessa seurakunnan diakoneille, lapsityönjohtajalle ja perhetyöstä vastaavalle teologille opinnäytetyön suunnitelman sekä keskustelimme yhteisistä tavoitteistamme ja toiveistamme. Helmikuun 2014 aikana lähetimme kyselyt (14 kpl) eri seurakuntien diakoniatyöntekijöille. Tavoitteenamme oli niiden kautta saada osviittaa siitä, miten ja millaista perhetyötä/diakonista perhetyötä eri seurakunnissa tehdään ja löytää niiden kautta työmuotoja, jotka olisivat sellaisenaan tai vähän muunneltuina siirrettävissä Huittisten seurakuntaan.

Saatujen vastauksien (8 kpl) aineiston analysointi aloitettiin huhtikuussa 2014 ja tavoitteena oli saada se suoritettua toukokuun 2014 loppuun mennessä, jolloin ne on tarkoitus purkaa yhteisessä palaverissa Huittisten seurakunnan työntekijöiden kanssa. Analysoimme kyselylomakkeista lähemmin vain perhetyötä ja sen eri muotoja koskevat kysymykset, koska ne olivat kysymykset, jotka palvelivat meitä kehitystyössämme. Saaduista vastauksista löytyikin monta hyvää, erilaista työmuotoa.

8.3 Palaverit Huittisissa

Ensimmäinen palaveri Huittisten seurakunnassa sovittiin pidettäväksi tammikuun alkupuolella. Palaveri oli niin sanottu aloitus- ja ideointipalaveri. Toukokuun palaverissa 2 tavoitteenamme oli kertoa kyselyistä analysoimamme tulokset ja miettiä yhdessä niiden sopivuutta sellaisenaan tai hieman jatkokehiteltyinä seurakunnan diakoniatyöhön toisinsanoen tarkoituksenamme on valikoida työmuodot, joita lähdemme kehittämään seurakunnalle sopiviksi. Lopulliset tulokset, perhetyön valmis suunnitelma on tarkoitus esitellä Huittisten seurakunnan työntekijöille lokakuun palaverissa 3.

8.3.1 Työntekijöiden palaveri 1

Palaveriin osallistui seurakunnan diakoniatyöntekijät, kirkkoherra ja lapsityönohjaaja. Aloitus- ja ideointipalaverissa keskusteltiin power point esityksen avulla perhetyöstä. Pohdimme yhdessä mikä tulee olemaan diakoniatyöntekijöiden rooli perhetyössä. Keskustelu liikkui pääsääntöisesti perhediakoniassa, siinä, mitä se on ja millaista se voisi olla, millaisia ajatuksia ja toiveita työntekijöillä on aiheesta ja siitä, millaiset resurssit heillä on sitä tehdä.

Ensimmäisen tapaamisen tarkoitus oli myös hahmottaa, mitä kirkon perhetyöllä ja diakonisella perhetyöllä tarkoitetaan? Hahmotuksen apuna käytimme ”Minäkö perhetyöntekijä”? julkaisua. Kävimme antoisaa dialogia Huittisten seurakunnan diakoniatyöntekijöiden ja lapsityön ohjaajan kanssa ennalta laadittujen haastattelukysymysten pohjalta diakonisen perhetyön tarpeista ja resursseista ja laadimme sen pohjalta sähköpostikyselyt lähetettäväksi eri seurakuntiin. Saimme palaveristamme mukaamme joitakin ajatuksia siitä, mikä tämän hetkinen tilanne on, mitä se voisi olla tai mihin päin lähteä kehittämään ja siitä.

8.3.2 Työntekijöiden palaveri 2

Lähetimme diakoneille ja muille palaveriin osallistuneille etukäteen joitakin kysymyksiä, joita käsitelimme palaverissamme. Palaveriin osallistui samat työntekijät kuin palaveri 1. Teimme käsiteltävistä asioista power-point esityksen, jonka avulla keskustelu pysyi hyvin tarkoitettussa temassa ja aikataulussa. Käyty keskustelu oli mielenkiintoinen ja avasi eteemme uudenlaisen näkymän. Eritellessämme sähköpostikyselyjen tuloksia, kävi ilmi, että lapsi- ja perhetyön puolella, tavallisen kirkollisen perhetyön lisäksi tehdään myös diakonista perhetyötä.

Lapsityö on pyhittänyt tiistai aamupäivät perhekerholle, joka kokoaa viikko toisensa jälkeen noin 100 henkilöä hartaushetken, erilaisen toiminnan ja ilmaisen välipalan pariin. Lisäksi lapsityön puolella toimii perheiden puuhapyhäkoulu, jossa on tarjolla ilta-pala ja Lauantai-Leppis (kerho, jossa mukana myös paikkakunnan eri seurakunnat ja

MLL, jossa alkuhartauden lisäksi askarrellaan, leikitään ja lopuksi syödään yhteinen lounas.

Palaverissa ilmeni, että perhetyöstä vastaava diakoni on aloittanut kotikäynnit kahdessa perheessä. Se olikin yksi palaverissamme nousseista työmuodoista leirien ja erilaisten perheille suunnattujen tapahtumien ohella. Kevään 2014 aikana olemme olleet useamman kerran epävirallisesti saman pöydän ympärillä keskustelemassa asiasta ja harjoittelea aikana toinen meistä suunnitteli kesällä pidettävän 2-päiväisen perheleirin.

8.3.3 Työntekijöiden palaveri 3

Lokakuussa järjestettävä palaveri tulee olemaan avoin tilaisuus seurakunnan työntekijöille sekä diakoniatyön johtokunnalle. Palaverissa on tarkoitus esitellä kehittämistyön tulokset ja keskustella työntekijöiden kanssa diakonisesta perhetyöstä.

Keskustelun teemana on diakonisen perhetyön toteuttaminen seurakunnassa ja yhteistyöverkon rakentaminen seurakunnan eri työalojen kesken. Toivomme, että seurakunnan työntekijät innostuisivat diakonisesta perhetyöstä ja ymmärtäisivät työn tärkeyden. Diakonista perhetyötä voi toteuttaa jokainen työntekijä omilla taidoillaan, omalla paikallaan, työpanoksellaan ja kutsumuksellaan.

Tammi- kuu	Helmi- kuu	Maalis- kuu	Huhti- kuu	Touko- kuu	Kesä- kuu	Heinä- kuu	Elo- kuu	Syys- kuu	Loka- kuu	Marras- kuu	Jou- kuu
Palaveri 1				Palaveri 2					Palave- ri 3		

KUVIO 1. Palaverien ajankohdat

8.4 Aineiston analyysi

Aineistonkeruu tapahtui sähköpostin avulla. Tutkimuskysymykset olivat avoimia kysymyksiä ja saadut vastaukset käytiin tarkasti läpi. Kävimme ne aihealueittain läpi. Analysointimenetelmäksemme valikoitui teemoittelu.

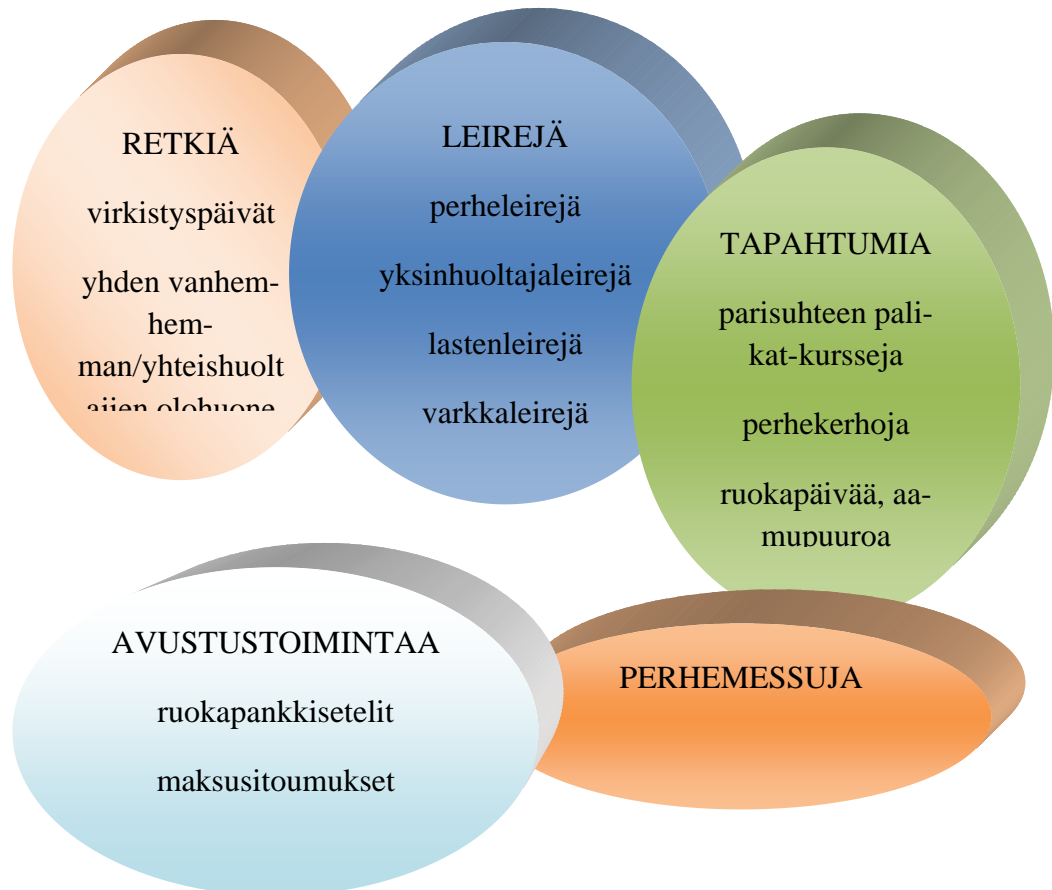
Analyysissa pyrimme aineiston ymmärtämiseen ja vastausten löytymiseen tutkimuskysymyksiin. Analyysitapamme on aineistolähtöinen. Aineiston lukemisessa haastateltujen käyttämä kieli edustaa todellisuutta, ja haastattelu-aineistot tulivat arvokkaiksi yksittäin, mutta myös yhteisön äänen edustajina. Pyrimme huomaamaan samanlaisuudet ja erot aineistossa sekä löytämään asiaa selventävät seikat. (Eskola & Suoranta 2000, 138–139.) Opinnäytetyömme on selkeästi kehittämispainotteinen. Analyysissa fenomenologinen tulkinta toteutuu ajatuksessa, että tutkimusvaiheiden kautta yksittäiset ilmiöt avautuivat yleisemmiksi ja saivat syvempiä merkityksiä. Aineistoa tutkiessamme saatoimme jäädä ajattelemaan tilannetta ja tapaa, jolla perhetyötä tällä hetkellä seurakunnassa tehdään ja kuvitella toteutusmallia, joka voisi vastata paremmin tarpeisiin. (Eskola & Suoranta 2000, 138–139.)

9 KEHITTÄMISTYÖN TULOSTEN YHTEENVETOA

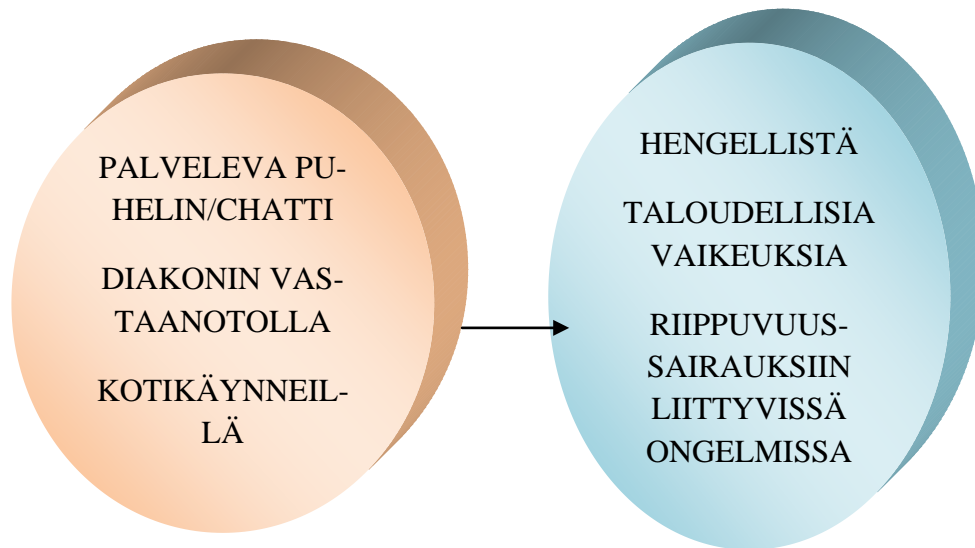
Olemme tutkineet muiden seurakuntien diakonista perhetyötä, saadaksemme omaan kehittämistyöhömmme konkreettista tietoa siitä, mitä diakoninen perhetyö voisi olla. Kyselyiden lisäksi työhömmme vaikuttivat Huittisten seurakunnassa pidetyt yhteiset palaverit, kirkon perhetyön neljä ikkunaa, meidän omat johtopäätöksemme sekä teoriatieto johon olemme perehtyneet. Edellä mainittujen asioiden pohjalta olemme tehneet yhteenvedon Huittisten seurakunnan diakonisen perhetyön kehittämiseksi.

9.1 Sähköpostikyselyt

Eri seurakuntien diakoniatyöntekijät kuvasivat heille lähetetyssä sähköpostikyselyssä, minkälaista toimintaa heidän seurakunnat tarjoaa perheille.

KUVIO 2. Seurakuntien tarjoamaa toimintaa perheille

KUVIO 3. Seurakuntien työmuodot ja avuntarve

Yllä olevat kuvat kuvaavat saamiamme vastauksia eri seurakuntien diakoneilta. Kysyimme heiltä yleisimpiä ja tärkeimpiä diakonisen perhetyön työmuotoja heidän seurakunnissaan. Kysyimme myös, miten/missä he kohtaavat asiakkaitaan sekä minkälaisia ongelmia/avuntarpeita heidän perhetyöasiakkaillaan on.

Ensimmäisestä (KUVIO 2) kuvasarjasta on selvästi luettavissa, että leirityö, erilaiset retket ja tapahtumat ovat suosittuja ja paljon käytettyjä työmuotoja sekä diakonisen että muun seurakunnallisen perhetyön parissa. Lähes jokaisesta vastauslomakkeesta löytyi yhtenä tärkeimmistä juuri leirityö. Lisäksi vastauksista löytyi myös avustustyö, joka sisälsi taloudellisen avustuksen, ruokapaketit sekä erilaiset mahdollisuudet ruokailuihin. Toinen kuvasarja (KUVIO 3) kuvaa asiakastyötä ja kohtaamisia. Tavallisen diakonin vastaanotolla käynnin lisäksi monissa seurakunnissa tehdään kotikäyntejä ja joissakin seurakunnissa käytössä on myös palveleva puhelin ja chatit.

Keskustelimme kevään kummassakin palaverissa työntekijöiden toiveista ja resursseista tehdä diakonista perhetyötä. Aluksi tuntui, ettei oikein mikään esitellyistä työmuodoista tuntunut hyvältä ajatukselta, mutta pienen harkinta-ajan jälkeen suunta oli hyvinkin samanlainen, kuin kyselyiden tulokset olivat. Erilaisten retkien ja leirien järjestäminen tuntui mielekkäältä, jopa siinä määrin, että ensimmäinen leiri suunniteltiin kevään 2014

aikana ja järjestettiin kesällä 2014. Tämän lisäksi kotikäyntityö ja jonkinlainen kerhotoiminta tuntuivat mielenkiintoisilta työmuodoilta.

9.2 Yhteenveto

Vastaajien mukaan oli tärkeää houkutella tukea tarvitsevan perheen lapsia mukaan seurakunnan retki- ja leiritoimintaan ja sitä kautta sitten muuhunkin toimintaan. Perheille suunnattua ryhmätoimintaa oli vastaajien mukaan ihan kohtuullisesti. Perhekerhoissa, jotka kokoavat yhteen yleensä äitejä ja lapsia, mutta myös isiä ja isovanhempia, on mahdollista kohdata osa kustakin perheestä. Huittisten seurakunnan lapsityön ohjaaja xxxx totesi, että Huittisissa ovat isät ja isovanhemmatkin löytäneet kiitettävästi seurakunnan perhekerhon ja puuhapyhiksen. Perheretket ja perheleirit ovat erittäin suosittu osa perhetyötä, samoin kuin yksinhuoltajaperheille suunnattu toiminta. Myös erilaiset puuha- ja virikepäivät ovat olleet suosittuja kyselyymme vastanneissa seurakunnissa.

Eräs huomioitava trendi mielestämme on se, että monet seurakunnat ovat luopuneet raha-avustusten antamisista ja ovat satsanneet erilaisiin maksuttomiin yhteisruokailuihin. On tarjolla aamupuuroa, ruokapäivää ja iltapalaa. Huittisissa raha-avustuksia vielä saa, eikä niiden antamisesta ainakaan toistaiseksi olla luopumassa. Toisaalta lapsi- ja perhetyö on jo aloittanut muutaman kerhon, joiden toimintastrategiaan kuuluu kaikenlaisen touhun ja puuhan lisäksi yhteisen aterian nauttiminen. (perhekerho, Lauantai-Leppis, perheiden puuhapyhäkoulu.)

Summa summarum voitaisiinkin varmasti todeta, että kaikenlaiset leirit, tapahtumat ja retket ovat mukavia ja hyviä työmuotoja, tuovat diakonista perhetyötyötä tarvitsevien perheiden arkeen vaihtelua ja ovat varmasti antamassa heille uudenlaista nostetta elämään, estävät syrjäytymästä tuomalla uusia kontakteja, uusia ihmisiä ympärille, kulkemaan rinnalle. Tästä kaikesta huolimatta olisimme sitä mieltä, että focus tulisi pitää arjessa ja ainakin alussa satsata kotona tehtävään työhön, apuun arjessa ja rinnallakulkeamiseen, koska liian monelta perheeltä on normaali arki ja sen pyörittäminen hukassa. Ei osata laittaa ruokaa, pestä pyykkiä, siivota kotia, lapset ovat oman onnensa nojassa ja perheen taloushallinto retuperällä.

Verkostoituminen oli muiden seurakuntien diakoniatyöntekijöiden kuvausten mukaan tärkeää, koska perhettä ei monessa tapauksessa pystynyt yksin riittävästi auttamaan. Yhteistyö perhetyössä toteutui yhteistyökumppaneiden kartoituksen, yhteydenpidon, yhteisten palaverien ja verkostoitumisen avulla. Diakoniatyöntekijät, joiden kanssa keskustelimme ja jotka vastasivat kyselyymme, kuvasivat runsaasti erilaista perhetyöhön liittyvää yhteistyötä, jota oli rovastikunnan muiden diakoniatyöntekijöiden kanssa, terveyskeskuksen, psykologin, psykiatrisen erikoissairaanhoitajan, kotipalvelun, kotisairaanhoidon ja sosiaalihoitajan kanssa.

Yhteistyön avulla vähennettiin sekä perheiden juoksuttamista luukulta toiselle että auttajatahojen päällekkäistä työskentelyä. Erään diakonin mielestä ”Moniammatillisuus oli erinomainen työväline perheen tukemisessa”. Silloin kun perheen auttamiseksi tehtiin työtä yhdessä, työn tulokset olivat yleisesti ottaen parempia. Toisessa palaverissamme tiedostimme sen, että seurakunnan lapsityö tekee omalla puolellaan jo diakonista perhetyötä. Ehdotimme seurakunnan diakoniatyöntekijöille, että yksi ja mielestämme paras mahdollisuus olisi lähteä lapsi- ja perhetyön kanssa yhteistyöhön. Pyrkii hyödyntämään sitä osaamista ja niitä verkostoja, mitä talon sisältä jo löytyy toisin sanoen yhdistää talon sisältä löytyvät voimavarat ja osaaminen.

Kysymykseen, **miten määrittelet diakonisen perhetyön**, saimme monenlaisia vastauksia. Perässä tulevaan vastaukseen yhdistimme työntekijöiden näkemykset asiasta. ”Mielestäni se on hengellisestä pohjasta kumpuavaa ”kipukohtien” huomioimista”, totesi eräs. Toisen mielestä se oli auttamista, ohjaamista, tukemista, kuuntelemista, rinnalla kulkemista. (aina tilanteen ja perheen mukaan) Sen todettiin olevan myös kristillistä kasvatusta ja sanan julistusta. Arkea vaikeuttavien asioiden huomioimista, mutta perheen ehdoilla ja niin että oman elämän hallinta säilyy.

Diakonisen perhetyön tarkoitus on kannustaa ja auttaa perhettä löytämään omat voimavaransa: Ohjaamalla ja neuvomalla kuitenkin puuttumatta jokaisen yksilön, perheen omiin valintoihin, tarjoamalla evankelisluterilaiseen kristillisyyteen perustuvaa hengellistä tukea ja järjestämällä perheille erilaisia kokemuksia sekä virikkeitä arjen keskelle, kuten erilaiset kerhot, tilaisuudet, leirit tms.

9.3 Yhteistyö muiden tahojen kanssa

Verkostoituminen oli muiden seurakuntien diakoniatyöntekijöiden kuvausten mukaan tärkeää, koska perhettä ei monessa tapauksessa pystynyt yksin riittävästi auttamaan. Yhteistyö perhetyössä toteutui yhteistyökumppaneiden kartoituksen, yhteydenpidon, yhteisten palaverien ja verkostoitumisen avulla.

Diakoniatyöntekijät, joiden kanssa keskustelimme ja jotka vastasivat kyselyymme, kuvasivat runsaasti erilaista perhetyöhön liittyvää yhteistyötä, jota oli rovastikunnan muiden diakoniatyöntekijöiden kanssa, terveyskeskuksen, psykologin, psykiatrisen erikoissairaanhoidajan, kotipalvelun, kotisairaanhoidon ja sosiaalihuollon kanssa. Yhteistyön avulla vähennettiin sekä perheiden juoksumatkoja luukulta toiselle että auttajatahojen päällekkäistä työskentelyä. Erään diakonin mielestä ”Moni ammatillisuus oli erinomainen työväline perheen tukemisessa”. Silloin kun perheen auttamiseksi tehtiin työtä yhdessä, työn tulokset olivat yleisesti ottaen parempia.

9.4 Diakonisen perhetyön kehittäminen

Nyky-yhteiskunnassa ydinperheet ovat vai yksi osa perhemuotojen ympyrässä. Tässä kehittämistehtävässämme tarkoitamme perheellä tavallista lapsiperhettä. Nyky-perheet elävät monenlaisten haasteiden keskellä. Perhetyö sisältää laajimmillaan kaiken sen työn, mitä perheiden kanssa tehdään. (Juola & Väisänen, 2009.)

Perhetyö avaa diakoniatyölle uusia yhteistyömahdollisuuksia. Mahdollisimman varhainen ongelmiin puuttaminen on perhetyössä erittäin keskeistä. Vaikka diakoniatyössä tullaan aina kohtamaan kurjuutta, hätää ja monenlaista kärsimystä, on selvää, että suurin osa siitä jää aina löytymättä. On myös perheitä, joissa vanhemmuus on haavoittunutta tai kateissa kokonaan. Tällaiseen tarpeeseen voi diakoninen perhetyö olla omalta osaltaan vastaamassa ja tuomassa apua. Diakoninen perhetyö nousee diakonian teologiasta. Sen alkujuuret ovat Raamatussa, rakkauden kaksoiskäskyssä. (Juola & Väisänen, 2009.)

- seurakunnan sisäinen yhteistyö: leirit, erilaiset tapahtumat, perhekerho puuhapyhis, perhemessut

- moni ammatilliset verkostot: jokainen toimija tuo työhön oman osaamisensa, tietämyksensä ja vahvuutensa

Opinnäytetyömme tavoite oli, että saaduilla tuloksilla ja tekemillämme johtopäätöksillä olisi merkitystä käytännön perhetyön kannalta. Toivomme, että saadut tulokset ja johtopäätökset vaikuttaisivat työn toteuttamiseen käytännössä. (Eskola & Suoranta 2000, 219.)

10 JOHTOPÄÄTÖKSET

Esitämme johtopäätöksissä, että diakonit aloittavat diakonisen perhetyön tekemisen osana seurakunnallisen perhetyön toimijoina. Koska Huittisten seurakunnassa tehdään jo jonkin verran diakonista perhetyötä lapsi- ja perhetyön nimissä, olemme sitä mieltä, että diakonien kannattaisi ensisijaisesti lähteä mukaan jo olemassa olevaan toimintaan. Päästäkseen vaivattomasti sisälle toimintaan, heidän tulisi ottaa selvää, milloin suunnittelupalaverit ovat ja mennä mukaan. On tärkeää, että he antavat oman näkökulmansa ja ideansa käyttöön jo suunnitteluvaiheessa ja jakavat vastuun kentällä lapsi- ja perhetyöntekijöiden kanssa.

Diakonista perhetyötä koskevia palavereja varten voisi olla hyvä perustaa erillinen **diakonisen perhetyön tiimi**, joka 2–3 kertaa vuodessa kokoontuisi suunnittelemaan tulevaa ja tietenkin katsomaan taaksepäin, tarkastelemaan mennyttä. Tiimi voisi sisältää perhetyöstä vastaavan diakonin, perhetyöstä ja /tai diakoniatyöstä vastaavan teologin, lapsityöntekijän ja sekä lapsi- ja perhetyön että diakoniatyön johtokunnan jäsenen. Tällöin tiimillä olisi tarpeeksi monipuolinen näkemys sekä seurakunnallisesta perhetyöstä että perheiden parissa tehtävästä diakoniatyöstä.

Mielestämme oikea suunta aloittamiseen on **arjessa tukeminen**: Kotikäynnit ja arjen vaikeuksissa ja ongelmissa auttaminen. **Kotikäyntityössä** olisi hyvä olla kaksi henkilöä: toinen aikuisen ongelmia ja huolia varten, toinen lapsia varten. Toisaalta, kun peilataan tätä työntekijämäärään, todetaan sen olevan melko mahdoton yhtälö. Tällaisessa

tilanteessa voisi ajatella käytettävän **vapaaehtoistyöntekijöitä**. Vapaaehtoistyöntekijöitä käyttämällä tuettaisiin samalla seurakuntalaisten osallisuutta. Edellyttäähän aito osallisuus sitä, että seurakuntalaisilla on mahdollisuus olla mukana seurakunnan yhteisöllisyyden rakentamisessa. Uskoisimme vapaaehtoistyöntekijöitä löytyvän suhteellisen helposti hyväkuntoisten senioreiden, miksei myös nuorempien, alasta kiinnostuneiden seurakuntalaisten parista. Avustajien löytymistä varmasti helpottaa sekä hyvä tiedottaminen asiasta että pienimuotoisen koulutuksen järjestäminen.

Kaksi tärkeää sanaa nykypäivänä, joiden merkitys tulee tulevaisuudessa yhä korostumaan, ovat **verkko ja verkostoituminen**. Tänä päivänä on jo muutama seurakunta vienyt diakonin vastaanoton osittain Internetiin, missä nykyihminen viettää suuren osan vapaa-ajastansa. Tällöin diakoni päivystää tietynä aikana sovitussa sosiaalisessa mediassa antamassa neuvoja ja ohjaamassa mahdollisesti diakonin vastaanotolle sen tarpeessa olevia ihmisiä. Tänä päivänä moni ihminen on ns. erakoitunut eli hänen on vaikea ottaa kontaktia elävässä elämässä. Hän voi tiedostaa ongelmansa ja vaikeutensa, muttei kykene hakemaan apua diakonin vastaanotolta. Tällöin sosiaalisen median kautta luotu kontakti voi olla rohkaisemassa siihen.

Toinen taho on verkostot – moniammatilliset verkostot. Ne ovat yhteistyöelimiä, joissa jokainen toimija tuo työhön oman osaamisensa, tietämyksensä ja vahvuutensa. Kun kunnat, seurakunnat, järjestöt, terveydenhoitopiirit, rovastikunnat ynnä muut yhdistävät voimavaransa ja tietämyksensä, vältytään turhalta luukuttamiselta, eli asiakas saa avun moniin ongelmiinsa asioituaan vain yhden verkoston jäsenen luona. Mielestämme on erittäin tärkeää, että katse kiinnitettyä nykyhetken lisäksi vahvasti tulevaisuuteen, lähdette rakentamaan itsellenne sopivaa/sopivia verkostoja.

Koska perhetyö on vaativaa ja moninaista, on koulutuksella myös suuri merkitys. Mielestämme olisi tärkeää, että perhetyötä tekevät työntekijät, ainakin siitä vastuussa olevat työntekijät voisivat käydä säännöllisesti päivittämässä tietonsa alalta, eli diakoniatyön koulutuksia suunniteltaessa olisi erittäin tärkeää muistaa diakonista perhetyötä koskevat koulutukset. Hyöty koulutuksesta kertaantuu, kun koulutuksessa ollut jakaa päivitetty tietonsa työtovereilleen.

10.1 Diakonisen perhetyön toteutuminen

Tällä hetkellä diakonisen perhetyön toteutuminen Huittisten seurakunnassa vaikuttaa hyvältä. Tarkasteltaessa tilannetta perhetyön neljän ikkunan kautta, voidaan todeta, että alun korjaavan työn (ongelmien työstäminen ja kriisiapu) painottuneisuus on siirtymässä enemmän vahvistavan perhetyön kenttiin.

KUVIO 3. Perhetyön neljä ikkunaa Huittisissa

Edellä olevista ikkunoista ylemmät, sininen ja vihreä ikkuna kuvaavat seurakunnassa tällä hetkellä tehtävää vahvistavaa työtä. Sininen ikkuna on ilon ja oppimisen ikkuna ja se kuvaa kaikkea sitä perhetyön toimintaa ja kohtaamisia, joissa on mukava olla yhdessä. Huittisten seurakunnan sinisestä ikkunasta löytyy lapsi- ja perhetyön järjestämiä päiväkerhoja, muskareita, erilaisia leirejä ja retkiä. Lisäksi järjestetään erilaisia tapahtumia ja lasten jumalanpalveluksia. Vihreä, vahvistamisen ikkuna kuvaa vaativien elämänvaiheiden ennakointia. Huittisten vihreästä ikkunasta löytyy niin ikään lapsi- ja perhetyön yhdessä muiden toimijoiden kanssa järjestämät Lauantai-Leppis, Kid's Action, avoin päiväkerho ja perheiden puuhapyhis. Alemmat ikkunat, oranssi ja punainen, kuvaavat seurakunnassa tehtävää korjaavaa perhetyötä. Oranssi ikkuna on varhaisen tuen ikkuna, joka kuvaa perheen varhaisen tuen tarpeen huomaamista ja siihen reagoimista.

Huittisten oranssi ikkuna sisältää muun muassa lapsi- ja perhetyön yhdessä kaupungin perhetyön ylläpitämän Nepsyn sekä yhteistyöpalaverit eri tahojen kanssa. (nepsy = neuropsykiatrisen erityisryhmän kerho.) Punainen ikkuna on ongelmien työstämisen ja kriisiavun ikkuna. Se kuvaa tilanteita, joissa perhe tarvitsee apua. Huittisten punaisesta ikkunasta löytyy raha-avustukset, kotikäynnit ja henkilökohtaiset keskustelut.

Näistä ikkunoista näkyy se, mitä jo tehdään sekä myös suunta, mihin ollaan menossa. Ikkunoista on selvästi nähtävissä, että tällä hetkellä työ on selvästi lapsi- ja perhetyö vetoista. Yhteisissä palavereissa lapsi- ja perhetyöntekijät ovatkin selkeästi tuoneet esille, että vastuunkantajia ei ole koskaan liikaa ja että diakonien työpanos ja näkemys ovat enemmän kuin tervetulleita yhteiselle työsaralle.

Diakoninen perhetyö on käynnistynyt Huittisten seurakunnan diakonian parissa hiljalleen yhteisten kehityspalaverien seurauksena. On aloitettu kotikäynnit muutamassa perheessä ja luotu pitkälle tähtääviä kontakteja lapsi- ja perhetyön puolelle. Ei ole siis mitään syytä epäillä, ettei kehitys jatkuisi positiivisena. Vaikka olemmekin tehneet tämän kehittämissuunnitelman avuksi diakoneille diakoniseen perhetyöhön, täytyy muistaa, ettei diakonisen perhetyön tekeminen voi koskaan olla vain yhden, siihen nimetyn ihmisen harteilla ja vastuulla, vaan että sitä tekee jokainen seurakunnan työntekijä omalla paikallaan, omilla taidoillaan ja omalla näyllään. Siihen nimetty työntekijä voi toki toimia työn koordinoijana ja neuvoa ja auttaa muita tarvittaessa.

10.2 Jatkotutkimusaiheet

Diakonisen perhetyön kehittäminen Huittisten seurakunnalle oli monivaiheinen. Kehittämistyöllemme on mahdollista tehdä useita jatkotutkimuksia tai kehittämispainotteisia opinnäytetöitä. Perhetyön kehittämistä voisi laajentaa kartoittamalla perheiden omia mielipiteitä ja toiveita Huittisten seurakunnassa tehtävästä diakonisesta perhetyöstä. Näin saataisiin suoraan vastauksia perheiltä diakonisen perhetyön toimivuudesta ja perheiden omia toiveita kehittämiselle.

Toinen tärkeä jatkotutkimusaihe meidän mielestämme on yhteistyön toteuttaminen kunnan ja kolmannen sektorin perhetyön toimijoiden kanssa. Kun ollaan tukemassa perhei-

tä, joissa on avun ja tuen tarvetta, taustalla on usein lastensuojelu ilmoitus. Kunnan puolella avopalvelut ovat lisääntyneet ja tämän hetkinen suuntaus on suoraan perheiden kotiin tehtävää työtä. Sen osuutta onkin kunnissa viime aikoina lisätty. Yhteistyön kehittämisen seurakunnan ja perhetyötä tekevien tahojen kanssa olisi yhteiskunnallisesti tärkeä jatkotutkimus aihe.

11 POHDINTA

11.1 Opinnäytetyön luotettavuus ja eettisyys

Kehittämispainotteisen opinnäytetyön tavoitteena on ihmisten kunnioittaminen, oikeudenmukaisuuden korostaminen sekä tasa-arvoinen vuorovaikutus kaikkien toimijoiden ja yhteistyökumppaneiden kanssa. Kehittämisprosessissa eettisyys merkitsee tapaa, jolla työn tekijät ja ohjaaja suhtautuvat työhönsä, sen ongelmiin ja ihmisiin joiden kanssa ollaan tekemisissä työtä tehdessä. Tekijän eettinen asenne näkyy työtä valikoidessa, kuinka prosessista puhutaan ja miten tuloksia käytetään. Rehellisyyden ja luotettavuuden periaatteet kuuluvat lähteiden käyttöön ja aineiston kokoamiseen ja raportointiin (Kohti tutkivaa ammattikäytäntöä 2010, 11–12.)

Opinnäytetyössämme tuomme selkeästi esille, mitä olemme kehittämässä ja miksi. Olemme sitoutuneet opinnäytetyöhön, sen tekemiseen ja raportointiin. Tuomme selkeästi esille kuinka olemme hankkineet aineistoa. Olemme järjestäneet Huittisten seurakunnan työntekijöiden kanssa yhteistyöpalavereita. Palavereita ovat tukeneet etukäteen suunnitellut diaesitykset, joissa olemme mm. tarkentaneet lähteiden valossa mitä seurakunnassa tehtävä perhetyö on. Lisäksi olemme tarkentaneet keskusteluja etukäteen suunnitelluilla kysymyksillä. Opinnäytetyön prosessin raportissa tuomme esille kehittämistyömme keston, aikataulut ja aineistomme analyysin.

Opinnäytetyömme aihe tuli suoraan Huittisten seurakunnan omasta tarpeesta. Seurakunnassa pidetyt palaverit ja keskustelut antoivat työllemme pohjaa, mutta myös rajasi-

vat työtämme ja ymmärsimme resurssien todellisen tärkeyden. Oivalsimme mm. sen, että yhteistyön kehittäminen muiden tahojen kanssa olisi tärkeää tulevaisuudessa. Sähköpostitse lähetetyt kysymykset muiden seurakunnan diakoniatyöntekijöille antoivat muutamaa vastausta lukuun ottamatta tunteen, etteivät vastaajat kiireestä tai muista syistä johtuen vastanneet kysymyksiin huolellisesti ja aikaa käyttäen. Tehdessämme avoimia kysymyksiä olisimme voineet muokata ja tarkentaa niitä selvemmiiksi ja miettiä, mikä tieto kehittämisessä lopulta on tärkeää. Tulimmekin siihen tulokseen, että jos meillä olisi ollut mahdollisuus tai enemmän aikaa, niin olisimme tehneet haastattelut kasvotusten muiden seurakunnan diakoniatyöntekijöiden kanssa. Näin olisimme saaneet vastuksista syvällisempiä ja olisimme voineet tarkentaa kysymyksiä apukysymyksillä.

Opinnäytetyötä tehdessämme pohdimme, onko etuliite sanalla diakonia perhettä leimaava merkitys, esimerkiksi perheleiriä tai perhekerhoa järjestettäessä? Jos seurakunta järjestää diakonisen perheleirin, niin onko sinne tulevalla perheellä leima otsassa. Jotkut perheet eivät välitä, mutta joku toinen voi ajatella, että ei halua muiden ihmisten vertaistukea, eikä tietävän perheen ongelmista. Perhe voi kokea saavansa apua enemmän esimerkiksi kotikäynneistä tai tavallisista kerhoista tai leireistä, joihin voi osallistua kuka tahansa.

11.2 Ammatillinen kasvu ja omat kokemukset

Opinnäytetyömme tarkoituksena oli selvittää mitä diakoninen perhetyö on ja kuinka sitä on mahdollista kehittää Huittisten seurakunnassa. Tavoitteenamme oli, että työmme antaa käsityksen lukijalle mitä diakoninen perhetyö on ja herättää uusia ajatuksia seurakunnan työntekijöissä. Tuomme työssämme esille kuinka diakonista perhetyötä olisi järkevää toteuttaa Huittisten seurakunnassa heidän resursseihin sopivalla tavalla.

Olemme etsineet opinnäytetyön prosessissa muita aiheeseen liittyviä tutkimuksia ja opinnäytetöitä. Tutkimuksia ja opinnäytetöitä löytyi enemmän yleisesti perhetyöhön kuin diakoniseen perhetyöhön. Kirjallisuuden ja teorian tiedon löytyminen oli myös hankalaa. Diakonisesta perhetyöstä löytyi lähteitä heikosti, eikä diakoniatyöstä uudempaa kirjallisuutta ollut paljoa saatavilla. Perhetyöstä yleisesti löytyi hyvin kirjallisuutta. Lähteiden valossa työ olisi ollut helpompi tehdä kunnan kanssa yhteistyössä. Tässä tapauk-

sessä kuitenkin työ olisi laajentunut liikaa ja rajaaminen olisi ollut hankalaa. Diakoninen perhetyö ei rajoitu tiettyyn viitekehukseen, mikä osaltaan hankaloitti työn tekemistä. Jouduimme yhdistelmään eri osa-alueita, joista me muodostimme käsityksemme mitä diakoninen perhetyö pitää sisällään. Koemme myös, ettei opinnoissa ole käsitelty diakonista perhetyötä, eikä myöskään perinteistä perhetyötä riittävästi.

Meitä myös hämmästyttää se, miten vähän diakonia suuntautumisen opinnoissa käsitellään mielenterveys- ja päihdetyötä. Oman kokemuksemme mukaan diakonit kohtaavat asiakkaita ja perheitä, joilla suurimmalla osalla on tämän osa alueen ongelmia. Kummallista on, että esimerkiksi sosionomien, jotka suuntautuvat lastentarha opintoihin, niin heidän opintoihinsa kuuluu mielenterveys- ja päihdeopinnot 2, mikä ei taas diakonia suuntaamisen opintoihin kuulu. Toivomme, että tulevaisuudessa diakonia ammattikorkeakoulut linjaisivat opinnot kuuluvaksi myös diakonia opintoihin.

Opinnäytetyön tekeminen on ollut raskas, monivaiheinen ja pitkä prosessi. Työn tekeminen parityönä oli välillä turhauttavaa, koska me tekijät asuimme kaukana toisistamme. Työn alkuun saattaminen oli myös hankalaa ja työtä olisi helpottanut, jos meillä olisi ollut enemmän aiheeseen liittyvää tietoa. Meillä molemmilla opinnäytetyön tekijällä oli omat kiireiset elämänvaiheet, eikä työn tekeminen sopinut aina toisen aikatauluihin tiettyinä ajankohtana. Pitkän välimatkan vuoksi teimme facebookiin tiimikansion, jossa kommunikoimme ja päivitimme työtä vuoronperään. Se helpotti paljon yhteistyön tekemistä. Sovitusti soitimme puheluita ja pidimme koulun lähijaksoilla palavereita. Välillä epätoivo kasvoi suureksi, mutta jostain aina uskoa ilmaantui työn valmistumisesta. Loppua kohden työn tekeminen oli palkitsevaa ja innostavaa, kun eri osa-alueet loksahtivat paikoilleen.

Aiheen valintaan vaikutti toisen opinnäytetyön tekijän aikaisempi lapsi- ja perhetyökokemus sekä mielenkiinto aiheeseen. Antoisaa opinnäytetyön tekemisessä on ollut se, että perhetyö on ruvennut kiinnostamaan mahdollisena tulevaisuuden työkenttänä meitä molempia työn tekijöitä. Opinnäytetyö projekti on lisännyt meidän ammatillisia valmiuksia tehdä tulevaisuudessa perhetyötä. Sen lisäksi olemme oppineet valtavasti perhetyöstä niin seurakunnassa tehtävänä kuin muilla tahoillakin. Jos emme pääse tekemään diakonista perhetyötä seurakuntaan, niin sitä voi tehdä myös järjestöissä. Koke-

muksiemme mukaan seurakunnan lisäksi järjestöissä arvostetaan sosionomeja, joilla on diakonin virkakelpoisuus.

Kaikesta stressistä ja jatkuvasta kiireestä huolimatta tämän työn tekeminen on ollut antoisaa, mielenkiintoista ja palkitsevaa. Kokonaisuudessa työn tekeminen ja tiimityöskentely on kasvattanut ja opettanut meitä molempia Työn eri vaiheet ovat herättäneet meissä paljon ajatuksia. Olemme käyneet syvällistä pohdintaa perhetyön kehittämisen suhteen niin Huittisen seurakunnassa kuin yleisesti muissa seurakunnissa ja kunnissa. Olemme johtopäätöksissämme tulleet tulokseen, että diakoninen perhetyö on jatkuva kehittämisen kohde. Sen tarve tulevaisuudessa tulee lisääntymään ja diakonisen perhetyön työkenttää tullaan tarkentamaan.

LÄHTEET

Diakoniatyöntekijöiden liitto ry i.a. Viitattu 24.8.2014.

http://espoonhiippakunta.ev1.fi/@Bin/79839/Diakoniatyntekijn_eettiset_ohjeet.pdf

Eskola, Jari & Suoranta, Juha 2000. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.

Forsberg, Hannele 1998. Perheen ja lapsen tähden. Etnografia kahdesta lastensuojelun asiantuntijakulttuurista. Tampereen yliopisto. Helsinki. Lastensuojelun keskusliitto.

Gothi, Raili 2014. Auttava kohtaaminen II. Sielunhoidon menetelmät ja käytäntö. Helsinki: Kirjapaja.

Heino, Tarja 2008. Lastensuojelun avohuolto ja perhetyö: Kehitys, nykytila, haasteet ja kehittämisehdotukset. Stakes, Helsinki: Valopaino Oy. Viitattu 17.8.2014.
<http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/75318/T9-2008-VERKKO.pdf?sequence=1>

Heino, Tarja; Berg, Kristiina & Hurtig, Johanna 2000. Perhetyön ilo ja hämmennys. Lastensuojelun perhetyömuotojen esittelyä ja jäsenyksiä. Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskuksen aiheita 14. Helsinki: Stakesin monistamo.

Helminen, Jari 2006. Elämä koettelee, tuki kannattelee. Jyväskylä.

Hiilamo, Heikki 2005. Koti-kasvun paikka. Helsinki: Kirkkohallituksen monistamo.
http://www.ev1-slk.fi/files/1025/Airi_Raitaranta.pdf

Huittisten seurakunta. Viitattu 8.1.2014

<http://www.huittistenseurakunta.fi/index.php?sivu=2119995431>

Huttunen, Reija 2007. Mukana tukemassa ihmisten arkipäivää. Diakoniamattikorkeakoulu Länsi, Porin toimipaikka. Viitattu 13.11.2013.

http://kirjastot.diak.fi/files/diak_lib/Pori2007/584a24_Pori_Huttunen_5481.pdf

Ikola, Jonna 2009. ”Ei tätä maailmaa tuulis ja pilvis asuta.” Länsi, Porin toimipaikka. Viitattu 15.10.2013.

- Kirkkohallitus 2009. Minäkö perhetyöntekijä? Suomen ev.lut kirkon kirkkohallituksen julkaisuja. Helsinki: Yliopistopaino.
- Kohti tutkivaa ammattikäytäntöä 2010. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Viitattu 30.6.2014. fi-
le:///C:/Users/Ihmeperhe/Downloads/Kohti%20tutkivaa%20ammattik%C3%A4yt%C3%A4n%C3%B6%C3%A4.pdf
- Leppilampi, Asko & Piekkari, Ulla (1999) Opitaan yhdessä. Aikuiskoulutusta toiminnallisesti. Lahti: Asko Leppilampi Oy.
- Marin, Marjatta 1994. Perhe ja moraali: Vuosisata perhekeskustelua. Teoksessa Juha Jallinoja, Riitta 2000. Perheen aika. Helsinki: Otava.
- Mattila, Kati-Pupita 2003. Lapsidiakonian käsikirja. Helsinki: Sininauhaliitto.
- Mattila, Kati-Pupita 2011. Lapsen vahvistava kohtaaminen Jyväskylä: PS-kustannus.
- Nätkin, Ritva 2003(toim.) Perhe murroksessa. Kriittisen perhetutkimuksen jäljillä. Helsinki: Gaudeamus.
- Nätkin, Ritva 2003. Moninaiset perhemuodot ja lapsen hyvä. Viitattu .6.7.2014.
Oy
p://kirjastot.diak.fi/files/diak_lib/Pori2009/41ee4d_Pori_Katajisto_2009.p
- Pohjola, Kirsi & Reijonen, Mikko (toim.) 2005. Voimaa perhetyöhön-
Arjen tuki ja ammatilliset verkostot. Helsinki: PS-
kustannus.
- Rundgren, Marjo 2008. Perhediakonia vaikeissa olosuhteissa elävien perheiden tukena. Diakonia ammattikorkeakoulu. Järvenpään toimipaikka. Opinnäytetyö ylempi ammattikorkeakoulu.
- Rättyä, Lea 2009. Diakoniatyö yksilöllisenä auttamisena yhteiskunnallisessa muutoksessa. Kuopion yliopisto. Hoitotieteen laitos. Väitöskirja
- Rönkkö, Leena & Rytönen Timo 2010. Monisäikeinen perhetyö. Helsinki: WSOYpro Sakasti. evl.fi-kirkon palvelijoille i.a.
<http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/sp?Open&cid=Content3AFE4B>. Viitattu 11.11.2013.
- Seurakuntien lapsityön keskus ry. i.a. Viitattu 19.8.2014. http://www.evl-slk.fi/kirkon_varhaiskasvatus/vake/heratteita_vakeen_osa_7
- Sipiläinen, Ilkka & Ylä-Soinimäki, Raimo 1993. Perheessä on voimaa. Helsinki: Kirkon diakonia- ja yhteiskuntatyön keskus (KDYK)

- Sirpa Juola ja Raija Väisänen (toim.) 2009. Diakoniatyö yhteiskunnan muutoksessa: Diakoniaviranhaltijoiden erityiskoulutuksen kehittämishankkeet ajan tulkeina. i.a. viitattu 7.6.2014.
http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/10923/D_51_ISBN_9789524930727.pdf?sequence=1
- Sosiaaliportti. Lastensuojelun käsikirja. 25.10.2013. Viitattu 21.5.2014.
<http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/lastensuojelunkasikirja/tyoprosessi/avohuolto/muuttukitoimet/perhetyotot>. Keuruu: Otavan kirjapaino Oy.
- Suomen Ev.-lut. Seurakuntien Lapsityön Keskus ry i.a. Viitattu 20.2.2014.
- Tilastokeskus i.a. Viitattu 23.2.2014. <http://www.stat.fi/meta/kas/perhe.html>.
- Tuovinen, Liisa 1978. Perhetyön mahdollisuudet seurakunnassa. Suomen kirkon seurakuntatoiminnan keskusliitto. Helsinki:
 Tutkimus Kankaanpään perhetyöstä. Diakonia-ammattikorkeakoulu
- Uusimäki, Mervi & Reijonen, Mikko (toim.) 2005.
 Voimaa perhetyöhön- Arjen tuki ja ammatilliset verkostot. Helsinki: PS-kustannus.
- Uusimäki, Mervi 2005. Perhetyötäkö kaikki? Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen julkaisusarja 20. Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus. Oulu: Oulun kaupungin painatuskeskus.
- Virkki, Juha 1994. Ydinperheestä yksilöllistyviin perheisiin. Areena: WSOY
 WS BookWell Oy.
- Vuori, Jaana & Nätkin, Ritva (toim.) 2007. Perhetyön tieto ja kritiikki. Teoksessa Jaana Vuori & Ritva Nätkin (toim.) Perhetyön tieto. Tampere: Vastapaino.
- Väestöliitto 2007. Perhe kannattaa-väestöliiton perhepolitiinen ohjelma. Viitattu 23.8.2014 http://vaestoliitto-fi-bin.directo.fi/@Bin/7d4952a7044307a0c6d6b11f8166dcab/1408805612/application/pdf/263809/PP-ohjelma_netiversio.pdf

13 LIITTEET

- Liite 1 Saatekirje
- Liite 2 Kysymykset diakoniatyöntekijöille
- Liite 3 Kysymykset Huittisten seurakunnan työntekijöille

LIITE 1

SAATEKIRJE

17.9.2014

Arvoisa diakoniatyöntekijä!

Olemme sosionomi + diakoni (amk) opiskelijoita Diakonia-ammattikorkeakoulusta Pieksämäeltä. Teemme opinnäytetyötä, jonka tavoitteena on Huittisten diakonisen perhetyön kehittäminen. Tällä kyselyllä haluamme kerätä tietoa miten diakonista perhetyötä tehdään eri seurakunnissa. Lähestymme Teitä tällä kyselylomakkeella ja toivoisimme, että käyttäisitte hetken aikaanne lomakkeen täyttämiseen. Vastauksenne on meille erittäin tärkeä opinnäytetyön onnistumisen kannalta.

Vastauksenne käsitellään luottamuksellisesti ja nimettömänä, eikä kenenkään vastaajaan tunnustetietoja käytetä julkaistussa opinnäytetyössä.

Voitte täyttää lomakkeen ja lähettää sen sähköpostilla takaisin toisen opiskelijan sähköpostiin. Toivomme vastaustanne viimeistään 25.3.2014 mennessä sähköpostiin: petra.marjamaki-rissanen@student.diak.fi

Kiitos etukäteen arvokkaista vastauksistanne ja mielipiteistänne.

Ystävällisin terveisin, Petra Marjamäki-Rissanen ja Jaana Laitala

LIITE 2

Vastaisitko kysymyksiin oman seurakuntasi puolesta. Kiitos!

1. Mikä on seurakuntanne jäsenmäärä? Onko seurakuntanne maalaisseurakunta vai kaupunkiseurakunta?
2. Kuinka monta diakoniatyöntekijää seurakunnassanne on?
3. Millaista toimintaa seurakuntanne tarjoaa perheille?
4. Kuinka paljon seurakuntanne diakoniatyö käyttää aikaa perhetyöhön (kuukaudessa)? Onko se mielestäsi riittävää?
5. Millaisilla eri tavoilla seurakuntanne diakoniatyö kohtaa perheitä?
6. Millaiset työtavat palvelevat perheitä parhaiten?
7. Millaista avun tarvetta perheissä on?
8. Minkälaiset perheet tarvitsevat diakonista apua?
9. Millainen rooli vapaaehtoisilla on diakonisessa perhetyössä?
10. Järjestetäänkö vapaaehtoisille jonkinlaista koulutusta seurakunnassanne?
11. Onko seurakuntanne diakoneista joku saanut erityistä koulutusta diakoniseen perhetyöhön? Millaista?
12. Keiden kanssa perhetyötä tekevät diakonit tekevät yhteistyötä seurakunnassa ja seurakunnan ulkopuolella?

KIITOS VASTAUKSISTASI!

LIITE 3

KYSYMYKSET KESKUSTELUN POHJAKSI HUITTISTEN SEURAKUNNAN
TYÖNTEKIJÖILLE

1. Miten määrittelet diakonisen perhetyön?
2. Onko seurakunnassanne tehty aikaisemmin diakonista perhetyötä? Millä tavoin ja kenen toimesta?
3. Millaista avun tarvetta perheissä mielestäsi on? Kuinka tai miten avun tarve tulee esille?
4. Minkälaiset tavoitteet asetat diakoniselle perhetyölle?
5. Mitkä työmuodot palvelevat mielestäsi parhaiten diakonisessa perhetyössä? Esimerkkinä muiden seurakunnan työmuotoja. Valitse numerojärjestyksessä, niin että mielestäsi paras toiminta aloittaa numerolla 1.

LEIRIT JA RETKET

VIRKISTYS JA TEEMAPÄIVÄT

YHDEN VANHEMMAN/YHTEISHUOLTAJIEN OLOHUONE

PARISUHTEEN PALIKAT-KURSSIT

PERHEKERHO

RUOKAPÄIVÄ

AAMUPUURO

PERHEMESSUT

KAHVILATOIMINTA

MUKSUPYSÄKKI

TALOUDELLINEN AUTTAMINEN

SIELUNHOITO

KOTIKÄYNNIT

JOKU MUU _____

6. Millaiseksi koet diakonisen perhetyön tekemisen? Haluatko kehittää diakonista perhetyötä? Millä tavalla? Haluatko tehdä yhteistyötä muiden tahojen kanssa? Keiden?